ДЕРРИГАЧА МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВIАШАГIКХЕТА!

ШИНАРДИ,
1
МАРТ
№ 26 (4194).
1956 шу

Мах 2 кеп.

СЕРДАЛО

(«Свет»)

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Советен Министрий Советен орган.
Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУВЛ
1923 ШЕРА ДЕНЗ

БIАЬСТАННА—ДИКА КИЙЧО!

ХIанз а бокъонца кийчбеннабац

ДIадахача шера цхьа миллиони 211 эзари сом пайда баьннаб Наурски района «Комсомольский» яхача совхоза. Геттара лакха толамаш даьхар комсаш лелаераша. План 5680 тонн мара йоацача 7965 тонн кхейир комсаш. Ш. Хасановен Л. Ярославскен кулгалдеча коммунистически къахьегама бригадаша планах лаьрхIачул цкъаи ахаззен дукхагIа чуера комсаш. Иштта тIехкхоачашйир шурен дулхи доккхара план а.

Соахка комсаш кхееча механизаци юкъейоалаярах 2,75 сом лохбелар комсий центнерага дIабаха мах. Планах лаьрхIачул кIезигагIа да шурийтен дулхаген дIадахар а. Уж толамаш даха аьттув баьннаб совхоза коллективо дIадахача шера деррига балхаш лерттIа чакхдахар бахьан долаш. ХIаьта, укх шера бIаьстан балхашта мишта кийчлуш ба совхозе тохкаш хилар тха рейдови бригада.

Укх шера 6.500 тонн комсаш йохка езаш я совхоз, хIаьта тIаийца декхар 7 эзар тонн йохка аьнна да, тIаккха хIара гектара тIара 65 центнер комсий яккха дагаба уж. 1600 гектара тIа я совхоза комсаш. Уж кхаь а отделене кхею.

19-ча феврале совхоза кхаш леладеча бригадай бригадираш вIашагIкхийттабар. Укхаза хийцар бригадаш вIашагIйохкара дешаш. Из болх дIаболабаьб совхозе. Бригадаш вIашагIйохкара гIулакх дикагIа вIаштIехьдаьккхад цхьоалагIчеи кхоалагIчеи отделенешка, хIаьта шоллагIча отделене хIара болхлочоа пхи гектар лаьтта кхоач, цудухьа нах ца тоъар бахьан долаш бригадираш Сафонови Лядовскихи бригадаш хIанз а вIашагIъехка баьннабац. Из цу бригадашкара нах дIа-юха баьнналга да. Цудухьа во лел укхаза балхаш а. Хий шин гектара тIа мара дилладац, шпалера ремонт 30 процент яьй, хIаьта кхы а 220 гектар яIанза комсаш я. Цул совгIа, цу отделенера лаьтташ тоадара а уйла е еза совхоза кулгалхоша.

ЦхьоалагIча отделене дукхагIа долча лаьтташка хий диллад, шпалера ремонт яь бовлаш латт. Бакъда, цу отделенерча Нагиева Нурас кулгалдеча бригаде хIанз а бола мара беннабац подкормка е. Хий вIалла дилладац. Цу тайпарча бригадаша юхаувэ совхозе бIаьстан балхаш ханнахьа чакхдоахилга.

Цул совгIа, юкъара кхоачамбоацараш а да совхозе уж балхаш тIехьадоахаш. Удобренеш дIатувсаш йола аппараташ во лелаярах дукхагIа яраш еха латт, цудухьа удобренеш кулгашца дIатувс. Технологически карта керттерча агронома кабинете улл, хIаьта бригадираша шоашта хеттача тайпара леладу балхаш. Из карта дIадовзийта а боккъонца кхоачашде а деза хIара бригада. Къоастаяьяц хIара отделене, бригада хий дехкаргдола ханаш. Аьттув баларга хьежжа лел из гIулакх бригадашка.

Техника бригадашта юкъе кхы а дIа-хьа йийкъаяц.

18-ча феврале совхоза 52 тракторах 42 ремонт яь араяьннай. ЦхьоалагIча отделене ремонт сихагIа ю. Укхаза ерригa вурийтта трактор тоаяь яьннай. ХIаьта кхоалагIча отделене барайтта тракторах цхьайтта мара тоаяьяц. «Т-50-В» яха пхи трактор укхаза латта цхьа бутт баьннаб. Царна запасни оатхалаш тоъац. Йоацаш я опорни калтокаш, гусенични звеньяш, хьалхашкарча чархашта пальцаш. Сельхозтехнике уж яц. Иштта йоацаш я гаьнашта молхаш еттача машинашта ремонт еча эша коленчати валаш, кIалхарча валашта «208» яха подшипникаш, насосашта эша поршнеш. Уж ца хиларах царех пхиъ трактор латт шоллагIча отделене тоаянза. «ПРВН-2, 5» яха нохараш кхаьнегара дIа мел ийккхар ремонт яь кийча да.

Кхыйола юртбоахама инвентарь тоаяь яьннай.

«Сердало» газета рейдови бригада: П. СОЛНЫШКИН, цхьоалагIча отделенера механизатор; В. ЕРИНА, комсаш кхееча бригада бригадир; С. МАЙСИГОВ, тха собкор.

ДIадаха кхоачамбоацараш

Сунженски районе дикагIчарех лоархIаш я Семинюк Григорий Федоровича кулгалдеш йола Кирова цIерахча колхоза шурий товарни ферма. «Красностепная» яхача фух да цигара деррига доахан. Моттигерча Iалама хьалашка дика мегаш да уж. Цудухьа гIулакх дарга хьежжа яккха йиш я царгара шура. Из дика кхетадеш ба колхоза доярхаш, цудухьа дика хьож уж доаханга. Соахка шура яккхара план кхоачашъяьй ферма берригача дояркаша, дукхагIчар тIехкхоачашдаьд шоаш тIаийца социалистически декхараш.

Дояркаша Рыбалко Мариис, Темиргириева Мадината, Колесникова Ксене, Мальцева Надеждас, дукхха кхыбараша планах лаьрхIар 2200 килограмм мара йоацача 2750 — 3200 килограмм шура яьккхай цхьацца Iаттагара. Лоацца аьлча планах йоагIаш хинначул 397 килограмм совгIа яьккхай шура фермерча хIара Iаттагара. Из дика хьокхам ба.

Цхьабакъда, хIанз иштта дика латтац гIулакхаш ферме.

— Шура яккхара эша деррига хьалаш хилийта деза тхона, — йоах дояркаша. Уж чIоагIа раьза бац укх шера доахан во кхоабаш хилара. Геттара кIезига тийннаб доаханна жом, жмых, концентраташ, йол вIалла тийннаяц. Концентраташ хьайоаккхача шурий хIара килограмма лаьрхIа бIаь грамм мара лац доаханна. Уж а цхьадолча дийнахьа яхьаш а ца яхьаш а хул.

Цудухьа соахка декабрь бетта дийнахьи буси йоаккхаш хинначул 80 — 100 килограмм кIезигагIа я укх шера январь бетта яьккха шура, хIаьта феврале кхы а кIезигьеннай из.

ДIадахача шера Iай дика кхоабар доахан, хIара Iатта 20 килограмм силос, 15 килограмм жом, хьаэльихачa килограмм шурийна лаьрхIа 200 — 250 грамм концентраташ, иштта жмых; ча, бар да телар хIара Iатта. Цудухьа соахка январь бетта 167 тонн шура яьккхар ферме. ХIаьта комбикормаши концентраташи кхоза кIезигагIа теларах 129 тонн мара яц укх шера январь бетта яьккхар. Вешта аьлча, соахка январь бетта яьккхачул 37 тонн кIезигагIа я из. Феврале кхы а кIезигагIа яьккхай шура.

Шура лох ца ялийтара эшараш комбикормаши концентраташи я. Бакъда, ферме йоацаш я уж, ишта йоацаш я уж колхозе а. Шоргта ча да ферме, бакъда, бизза пайда эшац цох а. Ата а ца оаташ, Iанарца кIаьд а ца деш тел из доаханна, из тоадара эша механизмаш йоллашехьа а. Уж кхоачамбоацараш дIадаха деза кхы ца гоадеш.

ХIанз лоархIаме да шура яккхара процесса автоматизаци яр. Боккха пайда бу цу гIулакхо хьайбай боахамашта. Дукха доярхаш мукъабоах кхычахьа болх бе, дукха рузкъа кходе йиш хулийт.

Кирова цIерахча колхозе 1960-ча шера дIадоладьдар из дика гIулакх, бакъда, 1964-ча шера электродоильни аппараташ дIа а яьха юха а кулгашца детта доладир колхоза ферме доахан.

— ВорхI — бархI доярхана метта шин доярка беттар 140 етт, из бахьан долаш лохагIа хулар шура яккхарга дIадодар, бакъда, электродоильни аппараташта йоахкаю хьамча хIамаш тиш а енна «Сельхозтехника» объединене а кхычахьа а уж ца кораяр бахьан долаш юха а кулгашца детта дийзар доахан, йоах ферма заведующе.

ХIанз уж эшаш йола хьамча хIамаш йолаш я республике, цудухьа кхы ха дIа ца йохийташ вIаштIехьдаккха деза колхозе укх тIеххьарча шин шера кулг дIа ца тохаш йолча электродоильни оборудованех пайда эцилга.

Ам. ПЛИЕВ,
тха собкор.

МАКХА БАККХА ВОЛАБЕННАБ

Гудермесски района «Октябра 40 шу» яхача колхозе деррига 1300 гектар аьха зяби, 1365 гектара тIа дIайийна гуйранара культураши я. Лаьттанца тIоадал соцаяра сихха макха баккха болабеннаб колхоза механизатораш. Из болх эггара хьалха дIаболабир Гайрбеков Джалавде, Муцуруев Казбека, Халадов Саида, кхыбараша. Балха дикал лакха хургйолаш тIахьожам лоаттабу Цехаев Саид-Пашас.

В. КАЛАШНИКОВ.

КХАШКАРА БАЛХАШ ДIАДОЛАДАЬД

Пятилетка хьалхарча шера лакха хьувкъам чуэцара шоай низ а хьинар а ца кходеш къахьег Грозненски района «Ермоловский» яхача оалхазарий совхоза механизатораша а кхаш леладераша а. Ханнахьа а агротехнико яххача тайпара а зябь аьхай. ДукхагIа долча оахама юкъе дихьир ширдаьнна кхои суперфосфати.

Укх шера 10 эзар тонн ширдаьнна кхо дилла дезаш бар уж кхашка, цхьабакъда, 55 эзар тонн дилла лаьрхIад цар из. Цу гIулакха шоай еррига торонаш оарцагIъяьхай механизатораша. Ширдаьнна кхо Iалащдарах из кхашка дIадахьарах лаьрхIа бригадаш вIашагIъехкар. Къаьстта дика болх бора кхашка кхо дIакхухьача трактористаша Арсамаков Шахида, Дадаев Балауде, Лагиев Iалаудде, кхыбараша.

Деррига хьокхамаш лакха долаш къахьег цу совхозе коммунист Хадизов Ваха керте латтача бригада. Цу бригаде ерригa юртбоахама техника балхаш дIадоладе мара ца дезаш кийча латт. ХIанз укхаза шекара свекла дIаювргйолча лаьтта тIоадал Iоаяра хий дехкаш боахк. Лаьттанца кхоачамболлаш тIоадал хилча хьувкъам лакхагIа хургболга дика кхета а деш хий дехкаш боахк уж. Цу гIулакхо торо хулийтаргья план 120 центнер мара йоацача хIара гектара тIа 220 центнер шекара свекла чуэца аьнна тIаийца декхар кхоачашде.

КПСС XXIII-ча съезда сийленца накъа бахара шоайла яхь а йоаржаяь шоай низ а хьинар а ца кходеш къахьег цар. ХIанз еррига кийчо яь а баьнна кхашкара балхаш дIадоладарга хьежаш багIа уж.

Укх бетта дIайха ди массаза доагIа хьежар кхаш леладераш лаьттанга дикача агротехнически ханашка лаьтта цамцадаккхара.

Дукха ха яккханзар хьежаш багIаш. Агрономаша лаьрхIар: хIанз лаьтта цамцадаккха мегаргда. Эггара хьалха араяьккхар кхашка шийн агрегат трактириста Майсеенко Владимира. Ше араваьннача хьалхарча дийнахьа дикал лакха а йолаш 45 гектар лаьтта цамцадаьккхар цо. Лаьтта цамцадоаккхаш ба хIанз кхыбола механизатораш а. Цар декхар цаI да: лоацача хана лаьтта цамца а даьккха кийчдар.

Совхоза къахьегамхоша дош деннад пятилетка хьалхарча шера лакха хьувкъам хьалкхебе. Шоай дош кхоачашдара тIагIертта къахьегаш ба уж.

Я. ЦУЕВ.

КХАШ ЛЕЛАДЕ IОМАЛО

Февраль бетта юкххьанца агрохимдешара занятеш дIайолаяьй Надтеречни района боахамашка (занятеш ю юртбоахама производственни управлене керттерча агронома Прусова). Укх тайпара дешаш да занятешка дувцараш: юртбоахама химизаци яр, ялаташ дIадийнача кхашта зедераштца къовсам мишта лоаттабе беза, кхыдараш.

«Озерный» яхача совхозе 57 механизаторацеи кхыболча юртбоахама болхлошцеи чакхъяьхай цу тайпара занятеш. Иштта занятеш хиннай Знаменски, Гвардейски, Новогорски яхача совхозашка.

Агрохимдешара занятеш кхыча боахамашка а еш латт.

С. СУЛТАНГИРЕЕВ.

Укх массехк шера балха тIа хьалха латташ хьайоагIа Грозненски вагонни депо пропарочни станце коллектив. Кердача шера план ханал хьалха кхоачашъяра сменашта, бригадашта юкъе шерра социалистически яхь йоаржаяьй укхаза хIанз а.

Шин бетта план ханал иттех ди хьалха кхоачашъяьй станце болхлоша, хIаьта февраль бетта планал совгIа кийчъяь цистернаш 4 эзар совгIа я.

Уж толамаш кхы а совдаха лерхI станце коллективо укх бетта. Хьалхарча квартала план 20-ча марта кхоачашъе лерхI цо. Балха тIа хьалха латтачарех я мастер Вансовнч керте латта смена. ХIара сменах нормаш 130—140 процент кхоачашъеш хьинаре къахьег нн. Эдиева, Панчука, Азиева, Софронова, кхычар.

Сурта тIа: коммунистически къахьегама сийлен цIи лелаю Бансович Сергей керте латта смена.

И. Плиева сурт.

КЪАХЬЕГАМА ДИКА СОВГIАТ

Кердача пятилетка хьалхара шу дика дIадоладаьд «Октябрьнефть» яхача мехкдаьтта - промыслови управлене коллективо. Доагор даккхара январь бетта план 101,9 проценти, скважинашта бурув тохара план 111,5 процентн кхоачашъяьй цо. Дикка лакхъяьй къахьегама овсарле.

Иштта толамаш даха йиш хиннай района мехкдаьттахой творчески къахьегарах. Дукха къахьег эксплуатационникаша шоай скважинай фонди цар технологически режими тоае гIерташ. Духхьал январи феврали бетташка эксплуатационникаша шоай скважинашка чакхъяьхай 300 гаргга геолого - технически мероприятеш.

Из бахьан долаш вIаштIехьдаьннад кхы тIа а бIаьш тоннаш мехкдаьтта даккха.

Бурув деттараша керттера теркам тIабахийтаб Октябрьски районен Гудермесен тIехкIоарыл йолча мелови скважинашта бурув тохара технологи эргаяьккха тоаяра. «Октябрьнефта» НПУ бурув деттараша скважинашта бурув тохачеи топпара маркхал кийчбечеи юкъеккхувл керда методаш, инструмента керда конструкцеш, кхыдола кердадараш.

КПСС XXIII-ча съезда даха деззача тайпара накъа дахар духьа лаьржача яхьа юкъеяхай еррига коллективаш а производственни звенош а. Цу массане шоашкара доагIа совгIаташ кийчду съезда.

Эксплуатационникашта юкъе яхье хьалха йоагIа мастера нов. Хугалашвили Александр Захаровича кулгалдеча, телемеханизированни промысла мехкдаьтта доаккхача 4-ча бригада коллектив. Доагор даккхара январь бетта план 103,9 процент кхоачашъяьй цо. Болх бе йолаялийтай сеца лаьтта №№ 24-11, 12-10 йола скважинаш. Цар новкъостал дир коллектива план тIехкхоачашъе.

Бурув деттараштa юкъе яхье хьалха йоагIа мастера нов. Ерещенкос кулгалдеча буровой бригада коллектив. ТIерча мелови тIоанашка № 108 йолча скважинана бурув тохаш я из бригада. ХIанззе а 4200 совгIа метр бурув техад цо, январь бетта план 172 процент кхоачашъяьй.

Дика толамаш даьхад мастерий нн. И. А. Лукьяновеи В. А. Дроздовеи мехкдаьтта доаккхача бригадай коллективаша, мастераша нн. Польшинеи Черсковеи кулгалдеча буровой бригадай коллективаша а.

Белгалбаьнна дика къахьегаш ба заданеш даим тIехкхоачашъеш бола мехкдаьтта доаккха операторaш коммунистически къахьегама ударникаш нн. Бровченко, Макеев, Юсупов, Ханиев, бурильщикаш Мартынов, Негоев, Абдулаев, кхыбараш.

«Октябрьнефта» мехкдаьттахоша дика болх бу февраль бетта а. НПУ буровикаша хIанззе а мелови отложенешта IотIакхоачаьяй №№ 206, 208, 177 йола 3 скважина. Уж мелови скважинаш тохкам а баь, эксплуатаце дIаяла кийчо еш ба эксплуатационникаш.

Октябрьски майдане мелови отложенеш гучаяхарахи цу майдане мелови отложенешка мехкдаьтта доаллилга харахи дика совгIат хургдай парте XXIII-ча съезда.

Г. ЛУКЬЯНОВ,
«Октябрьнефть» НПУ ПТО начальник.

Дебит лакхъеннай

Укх деношка боккха кхаъ кхаьчар укхаза: «Малгобекнефта» НПУ-на СССР Министрий Советеи ВЦСПС-и дIа-юха тела ЦIе байракх еннай аьнна.

Укх шера дIадахача шерарчул 18 процент дукхагIа мехкдаьтта даккха дезаш ба МалгIабика мехкдаьттахой. Уж декхараш толамца кхоачашдеш да.

ДукхагIа йола промыслай бригадаш КПСС XXIII-ча съезда сийна тIаийца декхараш толамца кхоачашдеш я.

Мехкдаьтта дукхагIа даккхара шерра яхь йоаржаяьй мастера Д. П. Бычкова кхоалагIча бригада. № 90 йолча скважине геолого-технически мероприятеш чакхъяхарах планах лаьрхIачул совгIа 2,4 тонн мехкдаьтта доаккх цо. Духхьала январь бетта планал совгIа 720 тонн мехкдаьтта даьккхад. ХIара дийнахьа 17 тонн мехкдаьтта дIакхоач резервуарашка. Дика къахьегарца белгалбаьннаб шоллагIча промысла операторaш М. Балоев, И. Плещаков, Ф. Сушков замерщица Л. Василенко. Съезда сийна планал совгIа 1100 тонн мехкдаьтта даккха декхараш тIаийцалар промысла коллективо. ХIанзале уж декхараш кхоачашдаь баьннаб мехкдаьттахой.

№ 809 йолча скважина аминашца кислотни отработка ярца мастера Нозадзе кулгалдеча бригаде доаккхача мехкдаьтта дебит 340 тоннага кхаччалца лакхйир. Иштта 120 тонн дукхагIа мехкдаьтта даьккхар мастера В. Цапина бригадо а кхычар а. Лаьттан кIала скважинашта ремонт яра план 114 процент кхоачашъяьй мастераша И. Ткачевеи И. Кромаренкоси кулгалдеча бригадаша.

М. СУЛТАНГИРЕЕВ.

ХЬИНАР СОВДОАХАШ

Дика Iангара доах доахан Ножай-Юрта района боахамашка.

Ханнахьа Iалашдаьд хьайбашта гIожа а концентрированни а доакъар, керда хьалъяь а хьалха хиннараш тоаяь а кийчъяьй хьайбашта помещенеш, кийчъяьй хьайбаш леладу кадраш.

Шена лелаю помещенеш. Доакъар хьайбашта ханнахьа а бокъонца рационах доаттIача тайпара а тел. Цудухьа дIадахача шерачул шозза кIезигагIа дIакъаьстад доахан укх шера.

Укх тIеххьарча хана дикка тоаяьй зоотехнически учет а. Масала, дахкаргдолча доаханна а, хьайбашта телача доакъара а, царгара йоаккхача продукцена а учет лелаю. Бутт чакх массаза боал итогаш ю баьча балха. Дика болх баьрашта ахчан премеш тел.

Къаьстта дика Iангара доах доахан Гагарина, Нурадилова, Шерипова, Орджоникидзе, Ленина цIерахча, «Путь к коммунизму», яхача колхозашка. 70 процентагара 120 процентага кхаччалца Iалашдаьд цига доакъар.

Шерра-шера лакхлуш латт хьайбашта дулх тIакхетилта. Нагахьа 1964-ча шера духхьашта даккараш а долаш хIара 100 Iатта тIехьа 53 Iаса кхедаьцале, 1965-ча шера 63 Iаса кхедаьд. Дулх 1964-ча шера дийнахьеи буси хIара Iатта а Iаьса а 500 грамм тIаккхийттадале 1965-ча шера 530 грамм тIаккхийттад, хIаьта цхьадолча боахамашка 700 граммагара 750 граммага кхаччалца тIаккхийттад.

Дика болх барца белгалбаьлар Орджоникидзе цIерахча колхоза хьайбаш леладер Салуев ИбрахIим, Iаьсий леладер Эскирханова Азаман, кхыча колхозашкара хьайбаш леладераш а.

ХIанз шоай еррига торонаш оарцагIа а яьха парте XXIII съезда сийленца накъа бахара цар лаьрхIад: Iодаь Iаьсий цаI дIа ца къастийташ хьалкхеде, хьайбий леладу боахам дегIабоалабара перспективни план кхоачашъе а, пачхьалкхенга хьайбай продукташ йохкара план кхоачашъе а.

С. КУЧНУЕВ,
Ножай-Юрта района, юртбоахама производственни управлене керттера зоотехник.

БОЛХ ТОАЛУШ БОАГIА...

«Грозпромстрой» треста № 2 йолча гIишлой - монтажни управлене коллективо дика тоабаьб шийн болх укх тIеххьарча шерашка. Дукха да болх тоабалара бахьанаш. Дика айбир болх материалаш ритмично лоаттаярах. ЧIоагIа лоархIаме хилар дукхагIа долча балхашта механизаци яр. Хадданза болх беш яр участке ялх кран, бульдозер, экскаватор, циркульни херх, паркетно - строгальни машинаш, электрофоттанаш, иштта кхыйола механизмаш. Дика мах а баь дIайийцар соахка оаха хьалъяь 240 моттиг йола общежити, хIарадар 32 квартирах латта ши цIа, промтоварни «Фонтан» яха тика.

ДIадахача шерарчул дикка дукхагIа я цунна чуйоагIача тха участкига хьахийца капитальни вложенеш, дукхагIа я хьалъе еза объекташ а: берий беш, юкъера школа, клуб, маькха завод, бытовой комбинат. Хетаргахьа, цхьаккха вусаргвац укх шера оаха тхоашкара совгIат ца кийчдеш. Наха чуIе ши цIа планах кхоалагIча квартале йистедаккха дезар тха, хIаьта тхоай кхоачамашка а хьежа оаха чIоагIо яьй цхьа цIа парте съезд хьаеллача денгеи, шоллагIдар шоллагIча квартален йистедаккха.

Кхоачашде деза декхараш атта доацилга кхета а деш еррига торонаш оарцагIъяьхай участка гIишлошъераша. Лаьттанцарча балхашта санна кхыдолча балхашта а дIахо кхы механизаци ергья укх шера. Балхаш сихдара геттара дика новкъостал ду раствор кийчъераша. Кхычарел цхьа сахьат хьалхагIа шоай болх дIаболабу цар. Цудухьа Iуйрийна бархI сахьат даьлча массайолча участкашка хийцца болх дIаболабе йиш хул.

ТIеххьарча хана массанахьа дIаяржаш латт хозрасчет. Укх шера тха а хургья хозрасчет лелаеш йола бригада. Болх дикагIа вIаштIехьбаккха, материалаш кхое дукхагIа торонаш хургья. Цу гIулакхо болхлой безам тIаозара оаха лерхI кхоьяьча материалий суммах 60 процент ахча бригада членашта дIадекъа.

Бакъда, хIанз а тIехьатетт тха болх цхьадолча тха бехках доацача кхоачамбоацараша. Клуб яра дIадоладаь балхаш сваяш йоацаш сеца латт. Иштта дукха ха а материалаш а йоаю оаха МалгIабикерча заводера хьаухийта кирпишк геттара во хиларах. Цунах лаьца дукха дийцад парте горкоме а управлене а, бакъда, хувцадена хIама доц хIанз укх сахьата.

Безаме дош ала догдоагIа шоай болх тIехника лелабеча, производства хьалха латтача гIишлошъерех. Уж ба нов. Б. Шахвалиев керте латта малярий бригадера нах, нн. Х. Боковн М. Цечоеви керте латтача бригадай плотникаш, болхлой Марзиев Муса, Мержоев Мажид, Д. Велхиева.

В. МИРОНЕНКО,
«Грозпромстроя» СМУ-2 прораб.

ДЕГ ТIАРА ЛОВЦАШ

Новкъосташа Л. И. Брежнева, И. В. Подгорне, А. И. Косыгина новкъосташка Ю. Цеденбалагеи Ж. Самбугеи Улан-Баторе дахьийтад ловцаш доаха моаршал. Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитета, СССР Лакхехьарча Совета Президиума а Министрий Совета а, дерригача советски халкъа цIерах цар Монгольски халкъа-революционни парте Центральни Комитетага, МНР Сийлахь-йоккхача Халкъа хурала Президиумага а Министрий Советага а, берригача республика къахьегамхошка дега тIара ловцаш а доахаш моаршал дахьийтад доттагIалахи вIаший новкъостал дарахи долча Договора а СССР-и МНР-и юкъерча экономически культурни хьакъехьа цхьана гIулакхаш леладарах йолча соглашене а 20-гIа шу дизарах.

Социалистически интернационализма принципий ларда тIа дола уж исторически документаш, йоах моаршал хаттара юкъе, тIехбаьнна боккхача лоархIаме хиннад шинна а мехка юкъера вошала доттагIали шерра цхьана гIулакхаш леладелгеи дегIакхувлара. Уж советски монгольски халкъий социализм а коммунизм а хьалъяра вахара хьаштаншта, кхоачашде лерхIарашта, декхарашта маашшара хиннад, шинна а мехка къахьегамхоша яьха социалистически коталонаш лораяра, машари халкъий кхерамалеи хилийтара гIулакха эшар дика деш хиннад.

Советски нах Iалаьмате боккха кхоачам хинна ба дукха ха йоаццаш советски партийно-правительственни делегаци официальни визитагIа Монгольски Халкъа Республике яха хилара итогех; цу итогех лоархIамегIдар да СССР-и МНР-и юкъерча доттагIалах, цхьана гIулакхаш леладарах, вIаший новкъостал дарах долча Договора Улан-Баторе кулгаш язъдар.

Послане тIа дIакхайкаду дерригача вошал долча монгольски халкъо социализм хьалъяра юкъе керда доккхий толамаш доахилга ловш хилар.

(ТАСС).

ДИРЕКТИВАЙ ПРОЕКТ ЮВЦ КЪАХЬЕГАМХОША

КХОАНЕНГА БОАККХА КЕРДА ГIА

Къахьегама совгlаташ

Дукха ха йисаяц КПСС XXIII-гIа съезд хьаелла. Беррига советски нах а санна, партийни съезда дикача совгIатаща накъбахаа кийчлуш ба Грозненски шурий совхоза къахьегамхой. Шерра социалистически яхь яьржай фермашка, бригадашка, производственни участкашка.

ДIадахача шера дика толамаш даьхар доярка Амаева Амината. Цо хIара ше кхоабача Iаттагара 3000 гаргга килограмм шура яьккхар. Пятилетка хьалхарча шера, ударни вахте а этта, кхы а дукхагIа хьинар айдаь къахьег цIи хелача доярка, ди тIехь дукхагIа йоах шура.

Январь бетта хIара кхоабача Iаттагара хьаьнача шурий 214 килограмм яьккхар нов. Амаевас.

— Аз доахача толамаща, — йоах Амината, — цхьаккха къайле яц. Со доаханна мамогга гIулакх дикагIа де гIерт, царна телача доакъарий рацион бокъонца кхоачашъю, доахан малагIча хьала тIа да хьеж. Нагахьа санна доахана доакъараш во дуаш хилар сона гучадаьлча, тIаьккха цу сахьате хоам бу аз зооветболхлошка, хIаьта цар де доагIар ду.

Хьалха латтача доярка каст-каста къамаьл ду хьайбаш леладераштa хьалхашка, ший балха опыт ювц царна, хьайбашта гIулакх мишта де деза хьех. Цо новкъостал, хьехамаш дар бахьан долаш иштта шоай балха тIа дика толамаш даьхад дояркаша нн. Ахарашевас, Делимхановас. ХIара шоаш кхоабача Iаттагара 180 килограмм шура яьккхай цар январь бетта.

Укх массехк шера вIаштта ший болх дика кхоачашбеш хьавоагIа механически мастерскера слесарь нов. Демишев. Ший говзал дика Iома а яь геттара дика тоаю цо трактораш, комбайнаш, сеялкаш, кхыйола юртбоахама машинаш. Балха нормаш 120—130 процент кхоачашъю цо массаза а, хIаьта цо тоаяь техника цхьаккха гIалат доаккхаргдоацаш дика хул.

КПСС XXIII-ча съезда сийна лекхар тIаийцад нов. Демишева балха нормаш 150 процент кхоачашъе аьнна.

— Из хургда, — йоах цо, — вай коммунизма лакхаленашка дугаш йолча хьамсарча партена аз сайгара луш дола совгIат.

Дукха шофераш ба совхозе болх беш. Царна юкъера ший дика цIи дIахазийтай нов. Кравченкос. Дукха а езаш гIулакх ду цо ше лелаеча машина, массаза кийча лелаю цо из.

Бийсанна, дийнахьа, йоачан е екхан яр аьнна ца къовсаш нов. Кравченко лел ший автомобилаца фермашка, бригадашка, тайп-тайпарча производственни участкашка мухьаш дIакхухьаш. Бахьа беззача мухь дIа ца хьош цIаккха моттиг нийсъеннаяц Кравченко бехках. 140—160 процент — иштa я дикагIа волча водителa хIара деннара балха итог. Ший толамаш гаргакхоачаш латтача партийни съезда хетаду нов. Кравченкос.

— Хьайбаш леладераша, механизатораша, кхаш леладераша, тха совхоза берригача къахьегамхоша чIоагIа дегаш гIоздаьнна тIаийцар, — йоах болхлой комитета председатела нов. Селиванова,— 1966—1970 шерашка СССР халкъа боахам дегIаккхувлара пхе шера планах йола КПСС XXIII-ча съезда Директивай проект. Цу сийлахь-йоккхача Директиваш тIара гу вайна халкъа боахама дерригача доакъошкара йоккхий перспективаш.

КПСС XXIII-ча съезда Директиваштa жоп луш, кердача творчески хьинарца къахьегаш ба совхоза къахьегамхой, съезд хьаелла ди гаргакхаьчача укх деношка дукхаезача Даьхенна доккхий совгIаташ кийчдар духьа.

А. СОРОКОУМОВ.

МЕХКДАЬТТАХОЙ ТОЛАМАШ

Хургйолча XXIII-ча съезда сийна квартала планал совгIа 600 тонн мехкдаьттеи 50 эзар кубически метр мехкдаьттаца хьайоагIа гази яккха, социалистически декхараш тIаийцад «Горскнефть» НПУ коммунистически къахьегама сийлен цIи лелаеча коллективо. Вай республике мехкдаьтта доахача районех эггара дикагIа перспектива йолаш я Iаьли-Юрт яха къона мехкдаьтта район. «Горскнефта» мехкдаьтта промыслови управлене доаккхача мехкдаьттах 80 процент Iаьли-Юрта мехкдаьттахоша доаккх, хIаьта мехкдаьттаца хьайоагIа газ ерригa а цо лу. Ер шу доладелча денз планал совгIа 5300 тонн мехкдаьттеи ах миллион гаргга кубически метр мехкдаьттаца хьайоагIа гази яьккхай мехкдаьттахоша.

Къаьстта дика толамаш даьхад мастера рационализатор Дворовчиков Александр Дмитриевич керте латтача мехкдаьтта доаккхача шоллагIча бригада коллективо. Мехкдаьтта доахача тIоанашта искусственни Iоткъам лоаттабарах дар вIаштIехьдаьлар январь бетта план 121 процент кхоачашъе. Царел дукха тIехьа ца юсаш хьайоагIа нн. Чурилови Лунини керте латтача бригадай коллективаш. Февраль бетта а шоай темпаш кхы лох ца еш, денна сменни заданеш тIехкхоачашъеш хьабоагIа мехкдаьттахой.

Д. ГАБАЕВ.

ЧIоагIа теркам тIабахийтаи къахьегама хьинар совдаьннеи ювц тха завода коллективо кердача пятилетках йолча Директивай проект.

Ховш махиллара, тха заводо толаме кхоачашъяьй ворхI шера план. Къаьстта а дика хьокхамаш даьхад коллективо семилетка тIеххьарча шера.

1965 шера IV-ча квартале Ерриг-союзни яхьа итогех завода еннай СССР Министрий Советеи ВЦСПС-еи карара кара тела Ще байракхи хьалхара ахчан совгIати.

Дика дIадоладаьд кердача пятилетка хьалхара шу. Январь бетта план тIехкхоачашъяьй массе техникo - экономически хьокхамех. Цхьабакъда, кердача пятилетке коллектива хьалхашка латта доккхий декхараш кхоачашдара беча балха юхьиг мара яц из.

1966—1970 шерий перспективни планай проектах лерхIаш да валовни товарнии продукци арахецилга 2,5-зза гаргга лакхде. 1965 шераца нийсбича промышленни производства боарам иштта дегIабеча 5,4-зза дукхагIа доахаргда лаккхара дикал йола бензинаш, хIаьта нефтехимена эша бедал — 7,7-зза.

Сен чотах карагIдаргда из?

ДIадахача шерашка санна дукхагIа пайда эца лерхI технологически процессашта интенсификацй яреи эргаьха тоаяреи, производствана автоматизации механизации яра чотах хьахулача производственни фондех.

Дикка дукхагIа продукци яккха лерхI оаха доагора группай установкашта реконструкци яра чотах. Цу лаькъе хIанзе а опыт Iоаяьй оаха. ДIадахача шера духьал каталитически крекинга цхьан установкана реконструкци ярах тха вIаштIехьдаьлар 10—12 процент дукхагIа бензин дакхха.

Керда пятилеткей тха декхараши

ХIанз завода керттерча инженера служба производственникашца цхьана проектни заданеш оттаеш я кхыча установкашта а реконструкци яра. Производственни мощносташ дегIаккхувлара тхона лоархIаме бола из болх лоаццача хана кхоачашбе беза «Гипрогрознефть» институто.

Цунца цхьана, совъяргйолча продукце нонагIа дола дакъа тIаккхета дезаш да керда промышленни объекташ хьалъяреи болх бе йолаяреи чотах. Цу гIулакха дIаяхийта лерхI 40 миллион совгIа сом капитальни вложенеш.

Кердача производственни мощностий цу комплексах хIанз тха заводе хьалъе йолаяьй Карабулакскии Нохч-ГIалгIайчен кхыча мехкдаьтта районийи газови бензинаш чакхдахара лаьрхIа йола центральни газофракционирующи установка.

Цхьабакъда ала доагIа, из установка хьалъяр хIанзарчоа эсала латтилга. Цун бахьан да генеральни подрядчика — «Грознефтехимстрой» треста оагIонгахьара гIишлой-монтажни балхаш доагIIача бесса вIаштIехьа ца дахар. ГIишло хьалъяра гIулакха дикка новкъарле йир «Гипрогрознефть» институто оттаяьча проектаца хиннача гIалаташа а эшача оборудованеца гIишло Iалаш ца яро а.

Из гIишло хьалъе йолаелча денз баь болх 13 процент гаргга мара бац. ГIишлош еча организацеша укх шера кхоачашде деза 3,5 миллион сома маьха балхаш. Цхьабакъда, планаш увттаеча органий — РСФСР-а Госпланеи «Союзглавнефтекомплектеи» шойла барт ца хилар бахьан долаш тешa хала да ЦГФУ хьалъеча эша материально - технически ресурсаш кхоачам хиллал лоаттаергхиларах.

Масала, материально - технически снабжене гIулакха йолча СССР Министрий Совета Паччахьалкхен комитетерча «Союзглавнефтекомплекто» заводага хоам бир, эшача запорни арматураца гIишло Iалашъе торо яц тха хIанз. хIана аьлча укх шера болх бе йолайолийтача объектий списка тIа яц из. ХIаьта установка хьалъяь яккха езаш я 1967 шера. Из дош толамца кхоачашдара новкъостал хиланза даргдац мехкдаьтта чакхдоахачеи мехкдаьтта - химически промышленноста Министерствагара.

Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача заводашка хьадеча бензиний дикал лакхъяра боккха лоархIам болаш да тха заводе каталитически риформинга установкаш хьалъяр. Кердача пятилетке уж установкаш болх бе йолаяро йиш хулийтаргья лохаоктанови бензинай нонагIа долча доакъоех лакхара дикал йола моторни доагор хьаде. ХIанз цу установкашта проект оттаеш ба. Проектировщикашкара хьадеха деза уж установкаш хьалъе йолаялалехьа цар технически документаци ший ханнахьа оттаяр.

Керда объекташ хьалъяра чотах завод шеръяларца цхьана дукха мероприятеш чакхъяха еза тха заводa юкъара боахам лертIа баккхара. Цу гIулакха лаьрхIа завода коллективо кийчъеи кхоачашъеи еза производства ерригача звеноша лерттIа болх белга Iалашду хьда йола мероприятеш.

Лакхе дийцачох гуш махиллара, Iалаьмате доккхийи вай паччахьалкхен экономика дIахо чIоагIъяра йолча парте Директивацта жоп луши да тха предприяти технически дегIакхувлара хьакъехьара пятилетке тхона хьалхашка латта декхараш.

ХIанз завода коллективе болаш ба квалифицированни болхлойи инженерно - технически кадраши. Цар къовсам лоаттабу коммунистически къахьегама предприяти яха цIи яккхара тIехьа. ГIишлош хьалъечеи кердача объекташта проект оттаечеи дола кхоачамбоацараш дIадахара хIанз тхона хиланза даргдоацаш да «Грознефтехимзаводы» яхача объединенегареи тха Министерства мехкдаьтта чакхдоахачеи нефтехимеи Керттерча Управленегареи хьада новкъостал.

Дерригача советски халкъаца цхьана чIоагIа дегаш гIоздаьннеи къахьегама хьинар айденнеи тIаэц оаха вай парте XXIII-ча съездо чIоагIъергйола кердача пятилетка план.

Л. КУРАЧИНСКИЙ,
экономически дешашта вола Новогрозненски НПЗ директора заместитель.

ОАРЦАГIЙОАХ ТОРОНАШ

Тха отделенерча болхлоша йийша а йийшай, Iома а яьй пхе шера планах йола XXIII-ча съезда Директиваш. ЧIоагIа раьза а хинна тIаийцай цар уж, хIана аьлча, дукха хIама да пхе шера де лерхIар.

Тхона гучадаьннад кIезига пайда луш хиннача тха отделене болх тоабе а из хьалха латтачарна тIехьаккхее а йиш хилар. Соахка хIара гектара тIара 13,5 центнер хьажкIаши 95 центнер шекара свеклаи мара чуянзар оаха. Планах чуя езаш хинначул шозза хIана яц аьнна кIезигагIа чуенай уж культураш. Иштта планал кIезигагIа яьлар соахкара кхыйола культураш а. Геттара кIезига яьхар хьайбай продукташ а.

Фу бахьан долаш да из? Оаха — отделене кулгалхоша цкъаза вIалла доацаш дола бахьанаш доах культураш во хьувкъаш а хьайбай боахам тIехьабусаш а хилара. Из нийса дац. Керттера бахьан да оаха йолаш йолча торонех бизза пайда ца эцар, тхоай болх ахетамца вIаштIехьа ца баккхар.

Масала, культураш во хьувкъаеш хилара бахьан да отделене кхаш шаьрача ца ухкаш хилар, цудухьа хала да цига дIайийнача культурашта обработка е, яхаш хул тхо. Цхьабакъда, XXIII-ча съезда Директиваша белгалдоаккхаш ма хиллара ший ханнахьа а дика а обработка йича, минеральнии моттигереи удобренеш ехкача торо хургья тха отделене кхашка дика хьувкъамаш кхеде. Обработка эсала ярах соахка оасараша хьалдикъар тха цхьадола кхаш. Иштта кIезига тайсар оаха ка болча алаташта, хьажкIашта, шекара свеклана, кхыча культурашта минеральнии моттигереи удобренеш. Минеральни удобренеш хIара гектара цхьацца центнер совгIа мара товсанзар, хIаьта ширдаьнна кхо духхьал шекара свекла тIа мара диллазар.

Кхы а хилар гIалаташ. Масала, Богатырев Умалата кулгалдеча звенос хIара гектара тIара 216 центнер чуэра шекара свекла, хIаьта Курскиев Ахьмадеи Муцольгов Юсапеи кулгалдеча звенош 35 — 40 центнер мара янзар. Фу бахьан долаш дар из? Богатырев Умалата кулгалдеча звено участок гурахьа аьхар, ширдаьнна кхо диллар, цудухьа бIаьсти яьлча макхаш а даьха тIоадал дIакъовла а лаьтта лерттIа тоаде а йиш хилар звено. БIаьсти яьлча мара аханзар вокх шин звено кхаш. ЛерттIа кхаш кIаьдде а ца кхувш дIайийра цар шекара свекла, из бахьан долаш дукха тIадаьлар оасар, из цIендаь дIадаккха кхензар звеной, во хилар свекла.

Укх шера цу тайпара гIалаташ дувлийтаргдац оаха. Гурахье аьхача, дика тоадаьча лаьтта дIаюргья оаха хьажкIаш, шекара свекла, кхыйола культураш. Духхьал хьажкIаши шекара свеклаи хургйолча кхашка 1400 тонн ширдаьнна кхо диллад отделене, 600 центнер минеральни удобренеш тайсай. Кхы а товсаргья оаха цу кхашка минеральни удобренеш.

ХIанз оахама макхаш даха а хьалха ювш йола культураш дIае а йолаяьй тха отделене. ХIанзле 350 — 400 гектара тIа баькхаб макха. Из болх дика бу Богатырев Султана, кхычар.

Горохаца эбаь кен дIабийнаб отделене доакъарийна лаьрхIа, цига дика къахьийгад къаьстта Тумгоев Ахьмада кулгалдеча агрегато.

Иштта белгалдаккха безам ба тха отделенера ерригa юртбоахама техникеи инвентари хьогте а тоаяьи дIаде деза фу кийчдаьи даьнна хилар. Укх шера беррига низ тIабохийтаргба оаха хьайбай боахам тоабара, отделене хьайбаш леладераша вIаштIехьдоахаргда хьайбай продукташ йоххилга кхоачашдергдола гIулакхаш.

Ю. ТАЛДЫЕВ,
Наьсарен района «Экажевский» совхоза СурхотIарча отделене управляющи;
М. АУШЕВ,
отделене агроном.

ТХА ХЬАШТАШКА ХЬЕЖЖА

Болх дIаболабала кхы а ах сахьат дисалар болхлой шоай цехе хьагулбеннача хана. Цар ладийгIар шоай агитатора Аванесов Николай Константиновичага. Сакъердамеи, массане безам тIаозаши ду нов. Аванесова моллагIча хIамах а ше деш дола къамаьл. Иштта массане теркам тIаозаш дар КПСС XXIII-ча съезда Директивех лаьца цо дувцар а. Депо станочникаш чIоагIа раьза хилар Директивашка оттадаьча дешашта. Пятилетка план толамца кхоачашъяра къахьегамхой хьинар ураоттаду съезда Директиваша, къаьгга хьагойт мел дегIабоагIаргба цу шерашка халкъа боахам.

Иштта нов. Аванесова каст-каста еча беседаша дикка новкъостал ду Грозненски локомотивни депо механически цеха къахьегамхошта. Январь бетта задани цар кхоачашйир 132 процент, хIаьта укх шера шоллагIча бетта задани итт ди хьалха кхоачашйир.

Ленинградцийи москвичийи болам хьал а лаьца цар шерра яхь йоаржайир металли материалаши кхояра. Гульдаьд 500 килограмм тиша аьшк, бIаь сома маьха йола материалаш кхояьй.

Депо къахьегамхоех 80 процент коммунистически къахьегама ударникаш ба. ХIанз гаьна яц ерригача коллектива а из цIи лелаергйола ха.

Г. АНОХОВ.

Пайда алсамбувл

Грозненски консерваш еча заводе хIанзлехьа гуш ба ЦК сентябрьски Пленума решенех баьнна пайда. Толамца кхоачашъяьй заводо январь бетта задани. иштта дика дел болх февраль бетта а.

Завода кулгалхоша мах беча организацешкара бувзамаш чIоагIдаьд. терко ю йийархоша малагIа товараш дукхагIа хоаттт. Иштта, наха кIезигагIа хоатташ йолча наосашта маринованни кIезигагIа а еш. кхыйола продукци арахецара боарам лакхбир укх шера заводе. Цудухьа торо а хилар продукцега вIалоар лохдарах пхи эзар сом кходе. Цул совгIа болх ритмично бара. къахьегама овсадле лакхъяра чIоагIа лоархIаме да из.

Тахан хьалха латтачарна юкъе я жестяно - баночнии, лакопечатнии, электролитнии цехаш. Дикал масса за лакха йолаш хул цу цехий продукци.

А. ТАНКИЕВ,
Нохч-ГIалгIай пединститута студент.

МОСКВА. Берригача мехко чIоагIа дог айденна тIаийцаб Советски Союза Коммунистически парте Пленумах лаьца бола информационни хоам.

Сурта тIа: «Динамо» яхача московски завода машинни цеха болхлой Пленума материалий дух тIа бувлаш ба. Аьрдехьара аьттехьа — обмотчикаш Е. Логачев, А. Куташев, В. Поляков, мастер А. Белоусов, обмотчик И. Ильин.

И. Музляева сурт.
ТАСС фотохроника.

ЮРТАШКАРЧА ГIИШЛОШТА—ДУКХАГIА ТЕРКО

Партеи Советски правительствеи масса а хана йоккха терко еш хьадоагIа юрташка капитальни гIишлошъяр. Цу гIулакхa Iалаьмате дукха ахча а материальни рузкъаш а къестаду.

Юрташкара гIишлошъяр дувцаш теркалде деза больницаш, наха чуIе цIенош, школаш, клубаш, культура Щенош, берий учреждениеш, хьайбай помещенеш, кхыйола производственни объекташ хьалъярал совгIа, баха нах хица Iалашбе, ирригаце, электрификаце объекташ хьалъе езаш хилар. ТIаккха ховргда уж ахчан а материальни а ресурсаш кхыметтел керттера низаш мехка индустриализаци яра тIаахийтача шерашка а тIехьа мел дукха хиннад.

Ше вIашагIъеллача деношка денз геттара йоккхий халонаш нийслуш хьаенай «Чечингсельстрой» яха трест. Уж хьахулийтар: подрядни балхий плана юкъе ерригача Нохч-ГIалгIайчен территоре тIа гIолла дIаса яьржа, вIаший итташ километраш гаьна йола, нонагIа кагийяраш а йолаш массехк бIаь объект хиларо, гIишлошъяра - монтажни управленешка производственни опыт а йолаш, лакхереи юкъереи образованеш а йолаш йола инженерно-технически болхлой кадраш ца хиларо, ерригача гIишлошъяра профессей квалифицированни болхлой кхоачам балла ца хиларо, материально-технически Iалашю во хиларо. Уж халонаш кхы а сов йоахар тха трестага хьалха хиннача «Сельстрой», «Чечингстрой» яхача тресташа (къаьстта а тIеххьарчо) хьалъе йолаяь дукха зама йола дукха а объекташ кхаьча хиларо. Уж объекташ хьалъеш гIожагIа дола гIалаташ дувлийтадар, брак хилийтаяр, кхоачашданза дола балхаш кхоачашдаьрг лийрхIадар (масала, Урус-Мартанарчеи Ачхой-Мартанарчеи школай-интернатий объекташка, Ермоловски коатIарча оалхазарий совхоза чкъаьрий питомнике, кхычахьа).

КIезига дац «Чечингсельстрой» яхача трестои цун подразделенешеи болх беча кхо шу гаргга йолча юкъагIа а балха юкъе хилийта кхоачамбоацараши лардах даьнараши. Таханарча денналца дIадаханза да уж кхоачамбоацараш. Къаьст-къаьстача объекташка во вIаштIехьдоах балхаш хIанз а, цхьаболча прорабашеи мастерашеи пайда во ийбу гIишлошъеча машинехи механизмаехи, хIанз а юкъера дIадаккханза да брак елга треста дукхагIча подразделенешка (СМУ, ПМК) экономически болх ше хила боагIача боараме хила гаьна ба. Тресто доккхий зенаш хилийтал, гIишлош ярга дIадодар лохдара метта.

ХIаьта а ше вIашагIъеллача хана денз 1966 шера 1 январь тIаккхачалца йолча юкъагIа тресто хьал а яь, эксплуатаце дIаеннай 395 объект, хIаьта 17 миллион сом хинна ца Iеш керттера фондаш караерзаелга Iалаш а даьд. Эксплуатаце дIаеннача объекташта юкъе да вахара дика аьттув болча тайпара хьалдаь нах чуIе цIенош, школаш, интернаташ, берий бешамаши ялеши, тубстанцонараш, СаьмуIашкарча сомаконсервни завода цех, моторо-ремонтни завод, тракторий шассешта ремонт ю мастерскеш, йоккхий складаш, юрташкара хинпроводаш, банеш, пурни, хьайбай помещенеш, кхы объекташ. Царех дукхагIъяраш аьшкабетона каркасаш а ухийташ хьалъяьй. Из бахьан долаш чIоагIа хул хьалду гIирсаш, царна цIера кхерам кIезигагIа хул, уж дукхагIа ца талхаш латт.

Цу лакхехьа цIераш яьхача гIирсех гуш махиллара, тресто хьалъю тайп-тайпара йола гIишлош, хIаьта цун болх къаьстта цхьа тайпа гIирсаш хьалдара тIаберзабаь а бац.

Ца хьоахадеш дита йиш яц тресто ший низаца лаьрхха дола монтажни балхаш чакхдоахаш хилар а (масала, сомаконсервни завода поточни линена, ремонтни предприятей, пурней, кхыярий технологически оборудованешта монтаж яр). 1965 шера хьалъяьча гIишлой дикал техкай «Баббалксовхозстрой» яхача треста технически инспекце, «Нижневолгстроя» инженераша, СССР Госстроя Госархстройконтрола инспекце. Тохкам беш йола объекташ заказчикашца барта а болаш хийржар цар.

Массехк объектага хьежача тохкамаш даьраша, къаьст-къаьста дола дукха а кхоачамбоацараш белгал а даьхар, хIаьта беррига а хьаийцача дика лаьрхIар «Чечингстрой» яхача тресте гIишлош хьалъяра болх.

Белгалде доагIа эксплуатаце дIателаш йолча юрташкарча гIишлой объектай дикала хьакъехьара дIадехашдараш юртбоахама Министерстве подрядни гIишлош ярга хьежаш йола капитальни гIишлон отдел (ОКС) вIашагIйолларца дувзаденна 1965 шера денз хаьдда лакхденна хилар. Цу хана денз паччахьалкхен приемочни комиссешка заказчика викалалла, хьалха санна совхозаш а йоацаш, боахама расчета ОКС хул.

Паччахьалкхен приемочни комиссеша дIаийяьча ерригача объектех лаххача маьхе («дика» а «тIехдика» а) лаьрхIа хиннай: 1963 шера — 64,5 процент, 1964 шера — 75 процент, хIаьта 1965 шера — 84,8 процент.

ГIишлой, къаьстта а юрташка хьалъеча гIишлой дикал ювцаш хьоабанза баргбац гIишлошъяра индустриализаце боарам. Керттерча даькъе из теркалбе беза кхоачашдаьча гIишлой-монтажни балхий маьхах цхьа миллион сом сборни аьшкабетоно дIалоацаш хиларах.

Вай республике юртбоахама объекташ хьалъеча эггара хьалха 1963 шера шоллагIча ах шера мара доладеннадац сборни аьшкабетон юкъекхухьилга. ТIаккха трест а йолаелар 12 метр дIоахал дола экспериментальни фермаш кийч а еш гIишлошка дIаахийта. 1963—1964 шерашка уж фермаш а ухийташ дIакъайлар производственни майдаех 10 эзар квадратни метр. Укх даннеша хьахьоких треста системе сборни аьшкабетонах пайда мишта ийбаьб (гIишлошъяра - монтажни балхашка дахача миллион сома кубометраш лоархIаш): 1964 шера — 2116, 1965 шера — 2413. Цун боарам дикка лакхагIа хургбар, нагахьа санна юкъарчал доацаш долча договорех подрядни хьисапе колхозашка хьалдеча гIирсашта республика юрта боахама министерства металл хьахецилга (е цунна фондаш къестаелга) Iалашдаьдаларе.

Колхозашка гIишлош хьалъяра планаш треста шерра-шера 1200 эзар сома боараме увттаеш йоландаь, трест металлаца Iалаш ца яроиз бахьан долаш юрта боахама объекташ хьалъеча сборни аьшкабетон ахийта йиш ца хилароичIоагIа юхатетт «Чечингстрой» яхача тресте гIолла гIишлошъяра индустриализаци елга. Цу лоархIамерча гIулакха е йоагIа терко яц юрта боахама министерства, кирпичкех, хьунах, моттигерча гIишлой материалех пайда ийбар хьалха а доахаш.

Укх шера Старо-Юртовски коатIарча оалхазарий фабрика, ремонтни предприятеш, наха чуIеи культурно-бытовойи гIишлош хьалъеча мара сборни аьшкабетон ахийта тарлургдоацача хьале я трест.

ГIишлошъю хьуи моттигера материалаши ахийтара торонех бизза пайда а ийбеш, цунца цхьана юрта гIишлошъеча индустриализаци яра боарам лакхбе треста новкъостал де декхарийла я Нохч-ГIалгIай СССР юрта боахама министерство. ГIишлошъяра подрядни хьисап нонагIа хьаллувца а ший керттерча подрядчика — «Чечингсельстрой» яхача треста гIо лоаттаде а деза юрта боахама министерства, вай мехка кхыча районашка а санна.

Треста геттара йоккхий халонаш хулийт цун субподрядни организацеша — «Севкавсельэлектросетьстрой» яхача треста № 66 йолча мехколоннаи «Кавсантехмонтаж» яхача треста ПМК-и. Цу организацей бехка юкъагIдисар юртара дукха а лоархIамера объекташ ший ханнахьа эксплуатаце дIателилга. «Кавсантехмонтаж» яхача треста ПМК кулгалхошта «дицлу» дIа-са уха механизированни колоннаш правительства, городашкара гIишлош яра а ца йохкаш, юрташкара гIишлош яра балхашта вIашагIъехка хилар, из бахьан долаш соахка Наьсарера 536 моттиг йола ши школа, хIаране чу 32 квартира йола наха чуIе ши цIа, бани хьалъяь йоахилга дувла йиш йоаццача тайпара чIоагIа тIехьадийлар. Дог даха дезаш да ПМК кулгалхоша шоай керттера декхар — юрташкара балхаш делга хилар цIаккха а дицлург ца хиларга.

№ 66 йолча мехколоннах (начальник нов. Леонтьев С. П., керттера инженер нов. Н. Н. Шелковой) лаьца аьлча, из городи города объекташи дукхагIа теркалеш хилара бехке е йиш яц: цо беррига а болх юрта бу. Цхьабакъда, цу мехколонна кулгалхой шоаш а санна, цун дукхагIа йола линейни персонал а план объемни (вешта аьлча ахчан) хьакъехьа кхоачашъяра тIаккхув, керттердар, вешта аьлча, объекташ эксплуатаце дIателар теркал а ца деш. Бакъдар аьлча, мехколоннас треста кхоачашду балхаш дукха къахьегам дIалоацаш, «пайдана доацаш», дукхача гIулакхий хьакъехьа безаме доацаш-м да (иштта дац дукха километраш йIаьхача электропередачай линей хьакъехьара гIулакх!), хIаьта а мехколоннаш вIашагIъеххай республика совхозашта, колхозашта, юртий районашта хьалдеча наха чуIеча ценой, школай, культура Щеной, берий учрежденей, больницай, баней, производственни цIеной а гIирсий а балхаш кхоачашдара лаьрхIа. Дагакхаба деза, керттердар, «вал» кхоачашъелга а доацаш, капиталовложенеех юха хьахулар Iалашделга хилар: хIаьта цун къоастам бу керттера фондаш болх бе йолаялийтаро. Цунца цар дикка аттача боаккхаргба шоай генеральни подрядчика «Чечингсельстрой» яхача треста болх.

1966—1970 шерашка СССР халкъа боахам дегIаккхувлара пхе шера плана хьакъехьарча КПСС XXIII съезда Директивай проекта капитальни гIишлошъяра хетаьча раздела тIа дувц капитальни вложеней планировани толашагIа хулийташ тоаярах, гIишлошъяра индустриализаце боарам лакхбарах, гIишлошъяра-монтажни балхий подрядни хьисап юкъехахьар шердарах лаьца. Директивай проекта тIа белгалдаьккхад, «капитальни гIишлошъяра даькъе керттера декхар латт капитальни вложнеех дикка дукхагIа пайда эцарах, керда мощносташ, наха чуIе цIеноши кхыйола объекташи лоаццача ханашкеи кIезигагIа рузкъа дIадохийташи хьалъяь йохилга Iалашдарах, гIишлой балхий дикал айярах», аьнна.

«Чечингсельстрой» яхача треста коллективо ший беррига низ тIабохийтаргба парте уж директивни указанеш кхоачашъяра, хIаьта цу хьакъехьа ший заказчикий а субподрядни организацей а оагIонгахьара шийна дизза новкъостал латтархиларга догдоахаш а я из.

А. ЛЬЯНОВ,
«Чечингсельстрой» яхача треста керттера инженер.

«СЕРДАЛО»
2-гIа оагI. 1 март, 1966 шу.

Хьалхашка — доккхий декхараш

ВЛКСМ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБЛАСТНОЙ КОНФЕРЕНЦЕРА

КПСС XXIII-ча съезда директивай проекто советски халкъа хьинар айдаьча деношка хьайийлар Нохч-ГIалгIайчен комсомола аргIанара иттлагIа областной конференци.

КПСС XXII-ча, ВЛКСМ XIV-ча съездий, КПСС ЦК мартовскин сентябрьскин, ВЛКСМ ЦК, пленумий решенеш кхоачашъеча хьинаре къахьегаш я 59 эзар саг юкъевоагIа Нохч-ГIалгIайчен комсомол. Дукха хан йоацаш хиннача КПСС Нохч-ГIалгIай цхьайттлагIча партийни конференце республика комсомоло баь болх лаьрхIар, керда декхараш хьалхашка оттадир. Промышленностен юртбоахамен хьинаре къахьегаш ва 35 эзар совгIа вола комсомолеци кагирхои. Республике духхьал комсомольско-кагирхой сменашка, установкашка, бригадашка, звеношка къахьегаш 800 совгIа саг ва.

Грозненски химически комбинат, Вознесенск — Грозный яха газопровод, Карабулаке газобензинови завод, крекинг-заводе № 21-1 йола установка, резервуарни парк, иштта дукха а гIишлош хьалъеча къонача гIишлошъераша хьинаре дакъа лаьцаро хьахьекхад коммунизм хьалъечун моральни кодекс вахара закон а хинна дIаэтта вола керда саг хьахилар. Вай республикера 500 совгIа саг мехка ударни гIишлош хьалъеча бахийтаб комсомоло.

ЧIоагIа къовсам болабеннаб укх тIеххьарча хана республика комсомольцаштеи кагирхоштеи юкъе продукци яккхарга дIадодар лохдара, продуктай кхом бара, комплексни экономически эффективность бахьан долаш. Дика къахьегаш ба коммунистически къахьегама предприяте цIи лелаеча Грозненски мехкдаьтта чакхдоаккхача завода комсомольцаш. Коммунистически къахьегама цIи лелаеча № 40 йолча установка комсомольцаша дика дакъа лаьцар парафин даккхара процесс караерзаеча юкъе. Тоайир цун фракци, даьтта юкъе хургдоаца хьалаш вIаштIехьдаьхар. Лакха экономически хьокхамаш да вокккагIволча оператора, комсомольски организаце секретара Худенко Владимира кулгалдеча установка, цо тIехдика дикал йолаш мара арахецац парафин. Заводо арахецаш йола цхьайола продукташ эксплуатационни даннешка дилла дуйнен стандартел тIехъяьннай.

Дукха сийрда оагIонаш юкъейихьай вай республика комсомольцашеи кагирхошеи ворхI шера «Мехка комсомола къахьегама гIулакхий летописа» юкъе. Масала, химически комбината, «Красный молот» завода, крекинг-завода, Николай Островске цIерах йола № 13-14 комсомольско-кагирхой установка, иштта дукха комсомольски организацеш.

Республика мехкарашеи кагийча нахеи дог гIоздаьнна тIаийцар XXIII-гIа съезд хьаеллара хьакъехьара хоам. БIаьрччача коллективаша тIаийцар съезда сийна декхараш. Городийн районнин конференцешка соцам тIаийцар парте съезд къахьегама совгIатаща езъе. Иштта, масала, «Малгобекнефть» НПУ шоллагIча мехкдаьтта промысла комсомольцаша лаьрхIар доа ца деш 150 тонн мехкдаьтта кходе, 11 тонн тиша аьшк гулде, хIара производственник коммунистически къахьегама ударник хургволаш къахьега.

ХIаьта красномолотовцаша? Цар лаьрхIар дефект йоацаш продукташ арахеца. ХIанзе а иштта къахьегаш ва 60 совгIа саг. Меллаб уж дикача къахьегамца шоай цIи йовзийтарал совгIа шоай предприяте, лоаллаха къахьегача новкъостий цIераш дIайовзийтараш!

Дика къахьегарал совгIа, салаIа, деша хов вай кагирхоиа. Цхьаккха предприяти яц республике аханел совгIа бола комсомольцаш, кагирхой деша ца багIаш. Заочно институташка, техникумашка, сайрийнарча болхлой - кагирхой школашка дешаш ба бIаьш болхлой.

Нагахьа санна республика предприятей балхах дуьнца волавелча дукха я тIехдика къахьегаш йола бIаьрчча предприятеш, установкаш, бригадаш, участкаш. Производственни планаш кхоачаш ца еш 20 предприяти республике хиларах бехке я комсомольски организацеш а. Предприятешеи организацешеи беттбетта планаш кхоачаш ца яра бехке ба комсомольцаш, кагирхой.

Коммунизм хьалъеча лоархIаме участок а хинна дIаэттаб республика кагирхошта юрта боахам. Хьалха школа йистеяьккхача безам боаццаш боагIар цхьабола кагийнахи мехкарийи юртбоахаме къахьега. ХIанз хувцаеннай ханаш. ХIанз юрта къахьегаш ба шоай гIулакх довзаш, дешаш бола кагирхой. 1965-ча шера 194 комсомольско-кагирхой звено яр ялат, хьажкIаш, кхыйола юртбоахама культураш хьалкхееш. Дика къахьийтар соахка Грозненски района № 3 йолча совхоза Эльмурзаев Хьамид керте латтача комсомольско-кагирхой звенос, Надтеречни района «Надтеречный» совхоза Музыкаев Увайса, «Назрановский» совхоза Костоев Гирихана, Наурски района Ленина цIерахча колхоза Горский Владимира, иштта дукхача кхыча комсомольско-кагирхой звеноша.

Дукхача къонача механизатораша Iан замалахьа механизаторий курсашка дешаргдола хьалаш вIаштIехьдаьхад. Доккхий хувцамаш хиннад юртарча комсомольски организацей вахаре. Колхоза правленеца цхьана къестаду лоархIамера дешаш, кагирхоша лерттIа къахьегаргдолаш хьалаш вIаштIехьдоах. Дика латт из гIулакх Грозненски района 1 Мая цIерах йолча колхозе (комсомола комитета секретарь Пашко Света). Укхаза клуб, бытовой гIулакхаш ду комбинат, стадион, Iан спортзал хьалъяьй. Соахка шоай чотах 14 къона колхозхо вахийтав колхозо институташкеи техникумашкеи деша. Колхозе юхабоагIаргба шоай лораш, хьехархой, агрономаш. Боахаме къахьегаш ва 60 кхувш воагIа саг. Цар массане а деш сайрийнарча болхлой - кагирхой школе. Иштта йолча коллективай цIераш кхы а дукха яха йиш я.

Шера ши хьувкъам кхебе болам болабаьраш Шаьла района «Джалка» совхоза комсомольцаш бар. Шоай дош сийленца кхоачащдир кагирхоша. Цхьабакъда, из болам хьаллацанзар вай республике. Цу даькъе бехке я ВЛКСМ райкомаш, царца цхьана ВЛКСМ обком а. Дукха кхоачамбоацараш да юртбоахаме кагирхоша къахьегача, бахача. Цун къыга масала да Урус-Мартана района «Горец» совхозе трактор лалла Iомабенна мехкарий кулгалхоша лоархIамерча балхашка ца бохийташ кхыдолча балхашка ахийтар.

Цхьабакъда, вахаро цIаьхха а хьахьокх вай республике кхалсага мел сий ду, лоархI. Цхьаккха моттиг яц кхалсаго къа ца хьегаш. Боккъонца йола комсомольско-кагирхой звено вожак а хинна дIаэттай Шаьла района «Джалка» совхоза шекара свекла кхееча звено звеньевая, Социалистически Къахьегама Турпал Муслуева Тамара.

Республике бIаьсти енай! Юртбоахама балхаш сихлу ха я из. Еррига комсомола комитеташ, совхозийи колхозийи комсомольцаш, кагирхой хьажа беза техника, дIаде дезаш дола фу кийча дий. Деррига хьинар, низ тIабахийта беза юртбоахама культурай лакха хьувкъам кхебара, доахангара йоаккхача продуктай дикал лакхъяра.

Кагийча наьхеи мехкарийи къахьегаме а общественни вахаре хьинаре дакъа лацара а дикагIйола форма а хинна дIаэттай «Комсомольски прожектор». Цун отрядашка ба итт эзар совгIа бола производстве хьалха латтараш, инженераш, агрономаш. Духхьал дIадахача цхьан шера «прожектористаша» эзар совгIа рейд яьй. Цхьабакъда, массанахьа хьаллацац «прожектористий» болх. Къаьстта белгалъяха еза Наьсаре, Сунженски, Советски, Урус-Мартана районий комсомольски штаба, «КП» отрядаш. Цар во бу болх. Кагирхой вахара массадолча даькъе прожектористий лоархIам лакхбе — из да тахан комсомола комитеташта хьалхашка латта декхар.

Кагирхошта политически кхетам балара пайданагIа йолча формаех цаI я политически просвещени. ВЛКСМ ЦК цу дешара керда форма юкъейоалаелга могалир. Масала, шеръе еза сакъердаме вIашагIкхетар, «Глобус», «Прометей» яха клубаш санна йола формаш. Духхьал Грознерча 68 кружоках аханел совгIа яраш кердача хьисапе болх беш я. Дика дIаейзай республике ВЛКСМ обкома дIа-юха лела атеиста клуб.

Денна дегIайоагIаш латт вай республика комсомоле. Духхьал отчетни хана хьайийцав комсомоле 24 эзар 185 саг. Тахан республика комсомола мугIарашка 60 эзар гаргга саг ва. ХIаьта ленински комсомоло парте бахийта кхебаьраш духхьал цхьан Ленински районе 306 комсомолец ва.

Лакхе мел дийца дика дар а кхоачамбоацараш а дийцар ше еча доклада тIа ВЛКСМ Нохч-ГIалгIай обкома хьалхарча секретара Е. Голыгина. Ше къамаьл даь йиствоалаш Е. Голыгина, республика комсомола доккхача эскара цIерах, дош делар парте хьалхашка оттадаь декхараш сийленца кхоачашдергхиларах.

Конференце пренеех къамаьл даьча ВЛКСМ Грозненски горкома секретара А. Рубанова, «Малгобекнефта» НПУ мастера М. Марзиева, «Назрановский» совхоза хьажкIаш кхееча комсомольско-кагирхой звено звеньевой волча В. Лукьянова, дика доашхаш дийцар шоай балхах, шоай доттагIех, нийслуш долча кхоачамбоацарех а. Цхьаннена тIехьа шоллагIбараш бувлаш трибуна тIа бувл ораторош: ВЛКСМ обкома секретарь Л. Гудантова, Х. Нурадилова цIерахча театра комсомольски организаце секретарь М. Дудаев, ВЛКСМ XV-ча съезда сийна ах шера план биъ беттаи ах беттаи кхоачашъяра инициатива дIайолаяь «Красный молот» завода токарь-расточник И. Неткачев, иштта дукха кхыбараш.

Конференце къамаьл дир ВЛКСМ ЦК отдела заведующе заместитела Евсиева Фаризас.

Комсомола хьалхашка латта декхараш кIоаргга доашхаш къамаьл дир конференце КПСС Нохч-ГIалгIай обкома хьалхарча секретара нов. С. С. Апряткина.

Конференце балхаца дакъа лаьцар КПСС Нохч-ГIалгIай обкома бюро членаша, КПСС горкомий, райкомий секретараша, партийни, советски, профсоюзни организацей викалаша.

Конференци йистеяьлча хьалхара организационни пленум хилар. Пленумо ВЛКСМ Нохч-ГIалгIай обкома хьалхарча секретаралла С. Кириллов, шоллагIча секретаралла Т. Мадагов, обкома секретаралла Л. Гудантоваи А. Петраши хержар.

Р. МУЦОЛЬГОВА.

ОАХА ЯЗДАЬЧУН ЛАРАХ

Укх шера 25 январе «Сердало» газета тIа кепа техаяр «Соахкара гIалаташ дувлийта йиш яц» аьнна корта а болаш йола критически заметка. Цу тIа дувцар Наурски района «Терский» яхача совхоза хьайбаш лелалераша шурий-товарни производство лакхъяра чурча торонех бизза пайда эцац, Iаьсий леладара гIулакх а во лел шурий-товарни фермашка, яхаш.

Цунах лаьца Наурски района юртбоахама производственни управлене начальника нов. Прокопова тхога язду. «...Заметка тIа белгалдаьха кхоачамбоацараш «Терский» совхоза фермашка хинналга бакъда. Уж кхоачамбоацараш хьайбаш леладерий балха юкъера дIададахара демел эшар даьд совхоза кулгалхошеи партийни организацеи. ХIанз дукха дикагIа да доаханна тела доакъар, хIаьта Iаьсашта а лерттIа гIулакх ду хьайбаш леладераша.

Боахамашка ца тоъаш хинна концентрированни доакъараш кхыча совхозашкара ийдеш Iалашдеш да, хIаьта механизаце школера 100 тонн йол а ийцай совхозо.

1966 шера баьцаш дIаюв площадь совъяьккхай «Терский» совхоза III-гIча отделене.

* * *

«Шура кIезигъеннай» аьнна яр укх шера 1-гIча феврале «Сердало» газета тIа араяьнна заметка. Заметка тIа дувцар Сунженски района Орджоникидзе цIерахча колхозе дикагIа болча доаркай опыт дIайовзийтац тIехьабусача доярката. Цар болх нийса вIаштIехьбаккхараи къахьегама дисциплина тоаяраи деш цхьаккха хIама дац № 2 йолча ферме, яхаш.

Цунах лаьца Сунженски района юртбоахама производственни управлене начальника нов. Бачманова тхога хоам бу.

Заметка тIа белгалдаьха кхоачамбоацараш укх шера январь бетта Орджоникидзе цIерахча колхоза II-гIча ферме хиннача болхлой собране дийцад. ХIанз ферме дикка лакхъеннай къахьегама дисциплина, хьайбаш леладераша доаханна лерттIа гIулакх дар бахьан долаш дукхагIа йоаккх шура.

Доярката юкъе шерра социалистически ях йоаржаяьй, хIаьта дикагIа болча доаркай опыт дIайовзийтара каст-каста беседаш а ю ферме.

КЕРДА БУГ (Николаевски область). Боккхийчарнеи берштеи доккха дикахетар ду хозеи чам болеи пирожнеш, торташ, чIоракаш деш йолча «Восток» яхача новогубски кафе - ресторана повара - кондитера Симченка Евгенияс. Юрташкарча къонача поварий областной конкурсе хьалхара моттиг яьккхар Женяс дIадахача шера. ХIаьта республикански конкурсе совгIата сахьат делар цунна.

Н. Дудченко сурт.
ТАСС фотохроника.

КЕРТТЕРДАР — НАХАЦА БОЛХ БЕ ХАР

ЦХЬА шу совгIа ха мара яц КПСС ЦК ноябрьски Пленума (1964 ш.) соцамах парте юрта районни комитеташ юхаметтаоттаяь. Цу юкъа боккха организаторски политически болх баьб парте партийни, советски, профсоюзни, комсомольски органаш вIашагIйохкара ленински принципаш лохера денз лакхе кхаччалца юхаметтаоттаяра.

Вай беррига халкъа боахам дегIабоалабара йоккхий торонаш хьайийлай КПСС Центральни Комитета мартовски сентябрьский Пленумий решенеша.

Наьха материальни безам совбаларои къахьегамхой инициатива яржарои Iалашдир продукце дерригa тайпаш дIахо дегIадоаладелга.

Районе цхьаккха промышленни предприяти яц шера задани кхоачаш ца еш. Валови продукци арахецара план района промышленни предприятеша 119 процент кхоачашйир 1965 шера. Къаьстта белгалъяьлар шера план 143 процент кхоачашъяьча Каргалински винзавода коллектив, ворхI шера 2,3-зза дегIаенай цун валови продукци, хIаьта пищекомбината — 5-зза, Червленски винзавода — 2,5-зза. Цу юкъа цу предприятеша дика пайдаш дир. Масала, пищекомбинато 10-зза лакхдир ший пайдаш, хIаьта Червленски винзаводе — 2,1-зза.

Юртбоахама производства беррига боарам дегIабоалабара дика новкъостал дир КПСС ЦК мартовски Пленума решенеша. Тха района юрта боахама къахьегамхоша толамца чакхдаьккхар дIадахa юртбоахама шу. ВорхI шера 33 процент дукхагIа даьккхад ялат, из паччахьалкхенга дохкилга 2,2-зза дегIаденад. Дулх доаккхалгеи из паччахьалкхенга дохкилгеи лакхденнад цкъан аххазеи совгIа, фуаш — 1,7-зза, шура — 17 процент, тха — 27 процент.

Къаьстта дика толамаш даьхар района къахьегамхоша 1965 шера. Района колхозаша 110 процент кхоачашйир ялат даккхара план, вешта аьлча планах доагIачул 2743 тонн дукхагIа чудера ялат. Цу гIулакхо торо хилийтар планах белгалдаьчул 1206 тонн дукхагIа паччахьалкхенга ялат дохка. 261 процент кхоачашъяьй паччахьалкхенга комсаш йохкара план, юкъера лаьрхIача хIара гектара тIара чуйицай 120 центнер комсаш, хIаьта «Красный пахарь», «Коминтерн» яхача колхозаша хIара гектара тIара чуийцар 143—145 центнер комсаш.

Доакъара базеи ялата фуражни баланси кIезиг-дукха тоаярах вIаштIехьдаьлар хьайбай продуктивность лакхъе а. Масала, хIара кхоабача Iаттагара яьккхар 2.207 килограмм шура, из хул 1964 шера яьккхачул 119 килограмм дукхагIа, 900 грамм тIаккхийттад хIара устагIанна тIера доаккха тха, дукхагIа фуаш гулдир котамашкара, дIадахача шера хIара котамгара гулдаьд 132 фуъ, вешта аьлча, 1964 шера гулдаьчул 11 фуъ дукхагIа. Шозза кIезигагIа дIакъаьстад хьайбаш.

Цу дерригача гIулакхаша новкъостал дир хьайбай продукци яккхареи паччахьалкхенга из йохкареи план толамца кхоачашъе. Дулх дохкара план кхоачашйир 100 процент, шуреи тхайи дохкара план — 102 процент.

РАЙОННИ партийни организацена хьалхашка латта декхар толамца кхоачашдара эггара хьалха новкъостал дир производства лоархIамерча участкашка коммунисташ нийсса дIа-юха нийсбарои, къахьегамхошта юкъе партийни организацеша бу идеологически болх тоабарои.

Парте районни комитет дукхагIа терко е яьннай къахьегамхой марксистско-ленински мировоззрени йолаш хьалкхебара дешашта. Уж дешаш каст-каста дувца отталу райкома бюро, партийни собранешкеи парткомашкеи. Политически просвещене системерча кружокийи семинарски группайи хIара коммунистий марксистско - ленински хьехама теори Iомаеча балха лоаттабу тIахьожам лакхбеннаб. Йоккха терко ю занятеш идейно-теоретически чулоацам болаш дIаяхьара, партийни организацеша тоаьяй пропагандистий состав. Пропагандистски болх бара дукхагIа юкъеэзаб предприятей, колхозий, совхозий, школай кулгалхой.

ХIанз, района юртбоахама хьалхашка керда декхараш латтача ханеи колхозашка хозрасчет юкъекхувлача ханеи къаьстта лоархIам болаш да экономически образовани хилар. Боккъалдар аьлча, экономически образовани ялара болх-м бу районе. Цхьабакъда, цунах кхоачамбаь Iе йиш яц. Юртбоахама техникума ларда тIа болх беш хилар общественни хьисапе вIашагIъелла юртбоахама университет, цига дешаш бар колхозий юкъерча звенон кулгалхой. ХIанз дукхача боахамашка Iомаеш я лаьттеи хьайбаи боахами лелабара лардаш, химизацеи лаьтташка хиш дехкареи дешаш. Лаьтташка хий дилла лаьрхIа 150 совгIа саг кийчву районе.

Укх тIеххьарча хана хьалха латта боахамаш долча кулгалхошцеи специалисташцеи семинараш ю.

Цул совгIа юрта боахама дукха кулгалхойи специалисташи хилар Краснодарски краерча Новокубански района коммунистически къахьегама цIи лелаеча «Ильича васкеташ» яхача колхозе. Къахьегамах алапи лулга вIаштIехьдоаккхачеи колхозхошта юкъе кхетама болх беченн дукха дика хIамаш дайра царна. ХIанз тха района колхозашта юкъедоаладеш латт из кердадар. Укх шера района ерригаш хIана яц аьнна йолча колхозаша юкъейоалаю хозрасчет.

Шоаш пайдане хилар хьахьекхадда Iун, доярка, механизатора ди дIадахьара санна йолча балха формаша. Цига ю балха а яхьа а итогаш, хьалхе лелаечарна совгIаташ тел, дIахо де дезараш белгалду. Дика тIехьале луш болх ба социалистически яхьа а коммунистически къахьегама тIехьарча болама а итогаш яр. Районе хIара бетт-бетта арахец доаркайи жа Iуйи бригадай балха итогий хьакъехьара бюллетень. Цу бюллетенаш тIара ха йиш я хIара доярка цхьан беттаи дIаяхача ханеи мел шура яьккхай, жа Iуй бригадо мел Iоахарий хьалкхедаьд а мел тха даьккхад а.

Организационно-партийни партийно политически болх нийсса вIаштIехьбаккхараи, хIаьта иштта нахаца бу болх дика беш хиларай масалана йоалае мегаргйолаш я «Коммунизмага бода никъ» яхача колхоза партийни организаци (парткома секретарь нов. Пташкин). Цу парторганизаце хIара коммунист партийни поручени йолаш ва. Цудухьа, дика производственникаш хинна ца Iеш, хIаьта иштта общественни вахаре хьинаре дакъа а лоац коммунисташа. Масала, коммунисташа доаркаша Колношеевaси Баланеи дика толамаш доах шура йоаккхача. Скотника Нурманова вIаштIехьдаьннад дикка дулх тIакхетийташ а цхьаккха тIера ца доалийташ а хьайбаш укх ханага даха. Керттерча агронома коммуниста Ляпуновай кулгалца хIара гектара тIара 23,1 центнер ка бола ялат чуийцар колхозо.

«Дубовская», «Бороздиновская» яхача станицашка улл «Коммунизмага бода никъ» яха колхоз. Цига дика болх беш я общественни порядок лорaю дружинаш, дика вIаштIехьбаккхаб культпросветучрежденей болх, кагирхоша хьинаре дакъа лоац общественни къахьегаме, цулухьа цу юрташка бокъонца хир хоададаьд общественни порядок телхаеча гIулакхий.

Дика болх беш ба «Шелковской» яхача племовцесовхоза парторганизаце коммунисташ. 1965 шера хIара бIаь жийна тIехьара 117 Iаьхар хьалкхебир совхозе, хIара устагIанна тIера даьккхад ворхI килограмм тха. Социалистически Къахьегама Турпалхочо, цу совхоза вокккагIа волча жа Iуно коммуниста Эсмухамбетов Наурды Акватовича хIара бIаь жийна тIехьара хьалкхебир 143 Iаьхар, хIара устагIанна тIера 7,4 килограмм тха а даьккхар. Цу бригада ларда тIа вIашагIъеллай толашагIча опыта школа, коммуниста Эсмухамбетова карагIдаьннараш довзийташ хьалкхебу оаха кхыбола жа Iуй.

Дукха бувца йиш я коммуниста цIи лакха лоаттаю коммунисташ, цхьабакъда, нийса хургдац деррига дикачох дувцар. Тха балха тIа, нахаца беча балха тIа хIанз а дукха да кхоачамбоацараши гIалаташи.

Партийни организацешка чакхъяьннача отчеташеи хоржамашеи, хIаьта иштта районни партийни конференце а хьахьекхар, нахаца беча балха тIа цIенхаштта кхоачамбоацараш хилар. Нахаца бу болх дукхача партийни организацешка беча партийно - политически балха эггара тIехьаюса участок я. ХIаранена кхетам чу бужаргболча тайпара вIаштIехьбаьккхабац оаха партийно - политически болх. Планови заданеш тешшаме кхоачашъергйола гIулакх вIаштIехьдаьккхадац партийни организацеша.

Масала, Менжинске цIерахча «Червленский» яхача колхозаша (парткомий секретараш нн. Голышеви Белякови) шерагара-шерага кхоачашъяцар юрта боахама продукци йохкара паччахьалкхен заданеш. Кхы а вогIа да дукха нах балха тIара дIабувлийтари хьанйбари, царех доахка дика гIулакхаш теркал а ца деш, цар оамалаш йовза а ца йовзаш балха хьайибу нах. Масала, «Червленский» колхоза парторганизаце цIенхаштта бехк а беш балхара дIабаха бийзар жа леладеча товарни ферма заведующи Шурыгина, шурий-товарни ферма заведующи Вузуркаев, бригадир Сапрыкин, хIаьта Менжинске цIерахча колхозе балхара дIабаьхар шурий-товарни ферма заведующи Нитюшкинеи колхоза зоотехник Кубеневи. Цу дерригне новкъарле ю производстве дегIайоалаяра.

Ала деза, цу парторганизацей коммунисташа кхоачамбоацарашта е езача бесса критика яьлга а, уж дIадахара деррига низаш тIадерзадаь хIанз къахьегилга а. Ший болх эргабаьккха хувцаш я парте районни комитет а. Нахаца бу болх лерттIа вIаштIехьбаккхар да керттердар. ХIаране кхетам чу бужаргболча тайпара дIаоттабе партийно-политически болх. Наьха къахьегамеи бытеи хьалаш тоадара даим йоакхо ярцз, цар политически производственни хьинар дегIаккхувларца, шоашта тIадиллача гIулакха бехктокхам бовзаш нах хьалкхебарца гу тхона нахаца беча балха маIан а, партен Советски правительствай хьалхашка увттаду декхараш толамца кхоачашдара бола тешам а.

КПСС XXIII съезда Директивай проект Iомаеш а из наха дIайовзийташ а я хIанз районни партийни организацеш, пропагандисташ, лектораш.

И. ПОЛУШКИН,
КПСС Шелковской районна секретарь.

Целинограде хьайийлай керда аэровокзал. Целиноградски аэропорто хIанз тIаэц Москвера, Алма-Атара, Омскера, кхыча городашкара хьауха «ИЛ-18», «ИЛ-14» яха фецара лайнераш.

Керда аэровокзал—КПСС XXIII-ча съезда дола совгIат.

Сурта тIа: аьттехьа — аэровокзала интерьер. Аьрдехьа — Москвера хьалхара пассажираш.

И. Нарышкова сурт.
ТАСС фотохроника.

ПОСТАВЩИКАШИ ПОТРЕБИТЕЛАШИ

КПСС ЦК сентябрьски (1965 шера) Пленума решенешка а Лакхехьарча Совета ворхIлагIча сессе соцамашка а хьежжа Советски Союзе эргадаьккхад промышленноста ду доал. ВIашагIа а ехка, болх бе йолаеннай ерригсоюзни, союзно-республикански, республикански министерстваш.

Цунца дувзаденна иштта чакхдаха лаьрхIад материально-технически Iалашон система эргаяьккха тоаергйола гIулакхаш а. ВIашагIъеллай материально-технически гIулакхашта йола СССР Министрий Совета Паччахьалкхен комитет. Цун функцешта юкъедоагIа Iалашон планаш кхоачашъелга, СССР Госплано екъаш йоаца продукци потребителашта екъилга, министерстваша, ведомстваша, предприятеша-поставщикаша продукци лоаттаяра планаш шоай ханнахьа кхоачашъяра тIахьожам лоаттабелга, хIаьта иштта материально-технически Iалашон система эргаяьккха тоаергйола гIулакхаш чакхдоахилга а.

Iалашони сбытеи органий торонаш хул потребителашта продукци лоаттаяраи дIакхахьийтараи тIахьожам чIоагIагIа лоаттабе, паччахьалкхен стандартий наькъа тIара ца а йоалаш цун дикалга хьежа. Промышленноста доакъош, предприятеш, гIишлош цахаддаш Iалашъяра хьалхара бехктокхам тIабожабаьб министерствай болхлошта. Цар декхар—материалаш дIаахийтара Iилманца бакъъяь оттаяьча нормай ларда тIа материалаши оборудовании мел эшар, дIахьожаяь фондаш дIаекъар, уж фондаш кхоачашъяра тIахьожам лоаттабар, доакъошта юкъе кооперировании хьисапе материалаш лоаттаелга Iалашдар.

Социалистически паччахьалкхен производственни предприяте хьакъехьарча кердача Положене дикка шерьяьй материально-технически Iалашони сбытеи даькъера бокъонаш. Цунца цхьана хIанз чакхдаха кийчдеш да договорни декхараш кхоачашдара хьалхара поставщикийи потребителийи бехктокхам лакхабара тIадерзадаь гIулакхаш. Уж толхадарах бехк беш йола санкцеш дукхагIа оттае лерхI — хинна зе, массаза а яхар мо, юхаметтаоттадергдолаш. Даь зенаш юхаметтаоттадеш, штрафаш, пени токхаш дIатела ахчаш договор толхадара бехке йолча предприятейи организацейи боахама гIулакхий результатаща дIалоархIилга оттадаьд. Иштта чIоагIагIа оттабу продукци ший ханнахьа дIа ца яхьараи дIа ца кхоачаяраи хьалхара а хIаьта иштта из дахьоча хана ший метта хилийтара хьалхара а машиннаькъа, хин, автомобильни, кхыча транспортни организацей материальни бехктокхам а.

Цу тайппара, предприятей хьашташ кхоачаш а деш чакхдаха лаьрхIад производство цахаддаши ритмичнии Iалашъелга вIаштIехьдаккхара эша хьалаш хулийтаргдолаш дола эффективни гIулакхаш. Цунца цхьан ханна лакхлу коммерчески службай лоархIам, лакхбу договорни декхараш кхоачашдара хьалхара цар бехктокхам. Цу службаша, производства балха влияни а еш, тIахьожам лоаттабу потребителий хьалхарча аргIанара заказаш кхоачашдара.

Материально-технически Iалашон органий системера организационни этап хIанз керттерча даькъе чакхъяьннай. Керттера управленеш ехкай союзни республикашка, материально-технически Iалашон управленеш вIашагIъехкай РСФСР-е. Цу ерриганешка а гIулакх дика довзаш, бувзам бола предприятеш дика йовзаш бола материально-технически снабжене опытни болхлой оттабаьб.

Территориальни органашка дIаеннай совнархозий контораши дукхха республикански сбытовой организацеши. ХIанзчул тIехьагIа де дезар цар гIулакхаш тар ма лу сихагIа вIаштIехьдоахилга, дублировани дIайоаккхилга, специализаци елга да.

Теркам тIаозаш я Латвийски ССР Министрий Совета материально-технически снабжене керттерча управлене балха опыт. Цун болхлой вIаштIехьдаьннад кагий Iалашон организацеш вIашагIтохилга, потребителашцеи поставщикашцеи даим дика бувзам лоаттабелга, бокъонца производственни графикашка хьежжа базашкареи складашкареи товараш лоаттадара планаш увттаяр вIаштIехьдоаккхилга. Ший клиентура хьашташ теркал а деш, Главснаба харжа а херже, вIашагIа а техе, складашкара долххашехьа а потребителашта дIадохьийт заказ даь товараш. Дукха хIама даьд укхаза складий боахам шербара а, хIаьта иштта технически дикагIа кийчбара а, производства отходех пайда эцара, товараш дIаккхухьийтилга вIаштIехьдаккхара, цига тIахьожам лоаттабара.

Сентябрьски Пленума материалашка белгалдоахар кIезиг-кIезига доалаш материалийи оборудованеи цхьаццадола тайпаш потребление районашкарча территориальни снабженческо-сбытовой базашка гIолла оптах дохкарга довланза дарг ца хилар. Цу даькъе а иштта геттара дика хьокхам луш я Латве опыт. Главко республике шерра вIашагIъехкай дукхха потребителаш — бытовойи коммунальнии гIулакхаш ду предприятеш, Iилмани дешареи учрежденеш, цхьайола заводаши фабрикаши Iалашъеш йола кагий оптови тикаш. 12 тика тIа фондаех дехка ца Iеш, лимиташ еце а, карра ахча доацаш паргIаттача формехьа а дохк товараш. Цул совгIа, клиентурана хьашт дола, ликвидни доаца товараш дохк тикаша предприятеш йолччеи бюллетенехи.

ХьаIомае мегаргйолаш я ленинградски управлене опыт а. Цун болхлоша ресурсаех бизза пайда эцаргбола гIулакхаш вIаштIехьдоах, материалийи комплектаех йолча хIамайи резерваш вIашагIа а етташ дегIа а кхувл эргайоахаш тоа а ю Iалашон складской форма. Семилетка шерашка болх беча цхьан сага лоархIаш йола складской товарооборот укхаза шоззеи ахаззеи хIана хиннаяц аьнна йоккхагIа хиннай, балхаш дарга дIабода мах 22,3 процент лохбеннаб. Материалийи хIамайи дукхха тайпаш конторай складашкара мара дIахецац предприятешта. Управлене иштта вIаштIехьдаьккхад инструмент, крепеж, хьоар доаккха шараш, тара централизованно хьаелга, вIашагIъехкай районера еррига предприятеш спецбарзкъанца, спецкогагIирсаца Iалашъергйола мастерскеш.

Снабженеи сбытеи органий балха лоархIамегIарча лостамех цаI — айхха леладеча боахама бувзамий рациональни схемаш кийчъяри йIаьххача ханна дIачIоагIъяри. Дикка доккха дакъа къоастаду перспективни планированена. Ховш мадарра, ворхI шера плана контрольни цифраш хIара шера йийкъаяцар. ХIанз планироване керттера форма а лоархIаш, лоархIамегIара заданеш хIара шера екъарг а йолаш тIаийцай ихе шера план.

Цу тайппара, деррига эшаш мел дола хьалаш долаш да производство ший ханнахьа кийчъяра, поставщикаштеи потребителаштеи юкъера бувзамаш массаза а дика вIаштIехьа леладара.

Боккха ба хIамай кхоми хьурмати дар духьа лоаттабеча къовсамера Iалашони сбытеи органий лоархIам. Укхаза боккхача лоархIаме да керда, прогрессивни материалаши заменителаши юкъекхувлар, производства отходаш чакхъяхар. Масала, соахка Ленинградски района снабжене управлене болхлоша, 20 миллион сома маьха хIана яц аьнна йола промышленни отходаш хьагучаьха, царех дукха совгIа-эшашагIа доацаш 32 миллион сома маьха халкъа эша товараши ах фабрикаташи хьайир. Иштта чакхъяьхай 31 эзар тонн гаргга металлоотходаш, дукхха текстильнии химически отходаш а.

Складской запасашта оптимизаци яр — халкъа боахама ресурсаех эффективнегIа пайда эцара лоархIамегIа бола никъ. Латвийски управлене даннеех, укх тIеххьарча шерашка складашкара Iалашо яра форма дегIаккхувлари товараш кхача дезача сихагIа дIаккхоачадари бахьан долаш деррига а дIалаьрхIача республикана тIаккхухьаш дола металл 25 процент кIезигденнад. Кхы цул кIезизагIа толам баьккхабац ленинградцаша а. Семилетка шерашка цар вIаштIехьдаьннад дIаухийташ йолча ресурсай кхом барен юха дIанийсъяреи чотах металлопроката, турбай, кхыча хIамай итташ эзараш тоннаш мукъаяха. Цо йиш хилийтар централизованни фондаш ца эшаш стандартни йоаца оборудовани кийчъе а 50 предприятена, 530 цеха, 1455 участка, 2428 поточни линена йизза автоматизации механизации е а.

(АПН).

ДУНЕ ЦХЬАН КIИРАХ

Событеш Iалaьмате йоккхийн дукхен йолаш дар дIадахача кIиран политически вахар. ХIьта царна юкъе а кIиран юкъмоттигера тема яр дунен ерригача прессо ювцаш йола а паччахьалкхен деятелаша, экономисташа, социологаша маярра Iомаеш йола а вай парте ЦК февральски Пленумо чIоагIъяь 1966—1970 шерашка СССР халкъа боахам дегIакхувлара пхе шера планах йола КПСС XXIII-ча съезда Директивай проект.

АДАМИЙ ДУХЬА

Вай паччахьалкхен экономически низ айбара кердача программа мах беш, доазол дехьарча массе тайпара лостамаш долча кепа йоазоно ловш а ца ловш а белгалбоах Директивай проекта керттера никъ — реализм а экономически эшараштеи торонаштеи Iилманца анализ яра ларда тIа хьалхашка оттадаь де лерхIараш къаьга хилар а, халкъа боахама новаторски кулгалдар. Циггача къаьстта белгалдоах газеташа, КПСС ЦК-ас дегIаахара халонаш гуччахьа а объективно а ювцаши уж дIаяхара торонаш гучайоахаши хилар.

Проекта контрольни цифраш шоаш йоашхаш, обозревателаша къаьстта уйла тIайохийт кердача пхе шера плано керттера лерхIар советски халкъа вахара боарам сихеи тIа-тIа дукхагIеи айбелга хилара. Бакъда, цхьадола буржуазни газеташ, массаза а санна, лаьгIье гIерт сийрда коммунистически общество хьалъеш боаллача социализма эгтара хьалхарча мехко бaькхача моллагIча а толамо чIоагIа тIаозаш йола уйла, нах шекбаха гIерт вай дегIаахара перспективай хьакъехьа а. Цхьабакъда, уж а, лондонски «Дейли телеграф» яхар санна дола газеташ, бакъданза ца доалаш да из «вахар тоадара тIаерзаяь проект хилар».

Халкъа боахам айбара даькъе СССР-а карагIдаьнна моллагIа а хIама Iалaьмате доккха дунен халкъашта юкъера политически маIан долаш да. Цу хьакъехьа геттара дика аьлар, «СССР-а экономически низи социалистически производства эффективности дегIаахаро, советски общества вахара боарам дIахо лакхбаро, социалистически демократи дегIакхуваро, советски къаман политика толамаша безам тIаозаш бола социализма идеяй низ кхы а дукхагIа совбоаккхаргхилар, дунен арене классови соотношеней низашка социализмана пайдана долча оагIорахьа дIахо хувцамаш дара, вай ханара деррига революционни низаш чIоагIдара, цар цхьоагIо чIоагIъяра новкъостал дергхилар» белгалдоахаш долча «Трибуна люду» яхача польски газето.

Социалистически лагера мехкашкарча вай доттагIашта шоай союзника планашкара бIаргагу шоай экономика айлургхиларахи прогресс хургхиларахи бола тешам. Кердача плана тIа лаьрхIа ма дий вежарашха леладу бартцхьоагIон гIулакхаш дIахо шерделгеи промышленно-боахама кооперирование эффективность лакхъелгеи.

СССР экономика айяларга чIоагIа сатувсаш ба дукха ха боацаш колониальни Iазапах мукъадаьнначеи шоай мукъах а долаш дегIаахара наькъа тIа эттачеи мехкашка. «Марок энхормасьон» яхача мароккански газето къаьстта чIоагIа уйла тIайохийт Директивай проекта духхьал цу оагIонна, «шоашта политически экономически паргIато яккхар духьа къовсам лоаттабеш долча Азе, Африка, Латински Америка халкъашта новкъостал делга ший декхар лоархIаш» СССР хилар белгал а доахаш.

Вай Даьхен оборонни низ чIоагIбара доагIача Директивай проекта даькъа маIан харцахьа даккха гIерташ юхамаччахьа йоазош даьраш а нийсбелар Малхбузене. Цхьабакъда, нийса уйла еш мел болча наха дика кхетаду Советски Союза духьалара империалистий агресси чIоагIлуш латтача хьалашка молха декъа леладе дезаш тIема авантюраш лелаелга дезаш бараш юхатохара ерригa хIанзара средстваш ший доалахьа йолаш хила езаши Советски Союз хилар.

ДЕ ГОЛЛА АМЕРИКАНА ДIАХОЙТ

Дерригача дунен тIа чIоагIа гIоръяьлар Франце президента инарала Шарль де Голла традиционни пресс-конференци. Журналисташта хийттачох, хIанзчул 12 бутт тIехьагIа хургдолча парламентски хоржамашта кийчо яра кампани бокъонца дIайолаяра цу кхетаченах пайда эца безаш вар ах шера цкъа кепа йоазони радиои викалашта хьалхашка къамаьл деш вола президент. Белгтала, президента ший къамаьлах дикка доккха дакъа хета а дир чухьарча политически хьалашта а экономически социальни даькъерча перспективашта а бокъонца маярра анализ яра.

Цхьабакъда, журналисташта дагаяьхкараш цун къамаьла уж оагIош яцар. Уйла тIаэзар арахьарча политика дешаех инарала яьча заявленеша. Цо дийцар, мадарра аьлча, цо дукха хьалхагIа даьча къамаьлашкара йовзаш йола цун позицеш бакъьяр тIа cоцаш хиннадале а, Вашингтонеи Бонней чIоагIа раьза боацаш тIанйпар.

Американцашта эгтара новкъагIа хилар 1969 шера 4 апреле денз, вешта аьлча Къилбаседа Атлантически союза хьакъехьарча Договора ха чакх а ялалехьа, французски территоре тIара моллагIа кхыча мехкий элемент французски тIахьожам болаш хила езаргхилар хойташ де Голла даь къамаьл. Американски кепа йоазоно цу сахьате Франци НАТО-на юкъера яккха а Францера арадовлилга «деха» а безам болаш хилар санна лаьрхIар из заявлени. «Авторитетни нахах цхьанне а цIенхашта шеко е йиш йолаш дац,—язду «Нью-Йорк геральд трибуне», — президент де Голла шоай хIамилгаш хьоарчаелгеи дIагIоягеи НАТО-га дIахьийна хилар. ДIабаха беза ха хьатIакхаьча хIана а кхо шу дизад, цхьабакъда, кхетаде хала дац французски лаьттан тIа, хетаргахьа, цу союза штаб-квартира а юкъе йолаш дола НАТО гIиреаш хьалдара шеррача система хьакъехьа кхы а цхьа керда барт вIаштIехьбаккха безаргхиларах. Цун маIан да базаш, линеш, коммуникацеш, иштта кхыяраш меттахьа йоахаш дукха рузкъа доаде а къахьега а дезаргхилар».

Вешта, американски газеташа яздечох, Вашингтоно чIоагIагIа саготдеш дар уж меттахьа йоахилга дац. Дувцаш да, НАТО тIема машина Англеи Голландеи территореш тIа дIанийсъяра планаш оттаеш латт цига хIанзле а, яхаш. Цар сaготдеш дар Франци НАТО-на юкъера дIаяла тарлуш хиларо цу блока хIама толхадергхилар да.

НАТО блока юкъе хиларах французашта дикадар хург ма дий аьнна дIахо даха дог дац Вашингтоно ерригача континенташка а къаьстта Къулба-Малхбоалеи Азе а лелабу кхерамера политически никъ бахьан долаш моллагIча авантюрашта уж юкъеоза тарлуш хиларал совгIа.

«Вашингтон дейли пьюсо» яхачох, Америке доал дерашта «човна тIа тух хьарцар морг» хилар вьетнамски халкъа духьала лелаеча американски агрессе хьакъехьа де Голла даь къамаьл. Ховш мадарра, Франце президента къаьстта чIоагIа харцахьа лаьрхIар американски авиаце юха а оакхарий хьисапе Вьетнама Демократически Республика территорена бомбаш чуетта йолаяр. Кепа йоазоно беча хоамах, цуннеи США президента Джонсанаи юкъе «раьза боацаш» письмош дIа-юха дахар. Из факт общественноста къайлаяхьа гIертар КIайцIа Вьетнамо лоаттабу агрессивни тIом бахьан долаш США морально-политически гIулакхашта тIа-тIа дукхагIа хийра йолаш хилар сов белгал ца дахар духьа. Цудухьа, нагахьа санна Джонсон раьза хуле, уж письмош кепа теха арадахара хьакъехьа инарала яьча заявлене бокъонца корзагIбаьхар Вашингтонера бараш. Письмош кепа теха арадахара идея хьакъехьа кIезига дипломатически дешашца а геттара раьза воацаш а дийцар кепа йоазон дешашта волча КIайча цIен секретара Билл Мойерса.

Боннера бараш эгтара чIоагIагIа раьза боацаш дар Европерча гIулакхашта де Голла хетараш да. ДIайхача лазарах цамогаш бараша дувцар морг да дунен шоллагIча тIема итогашта ревизи яра хьакъехьа малхбузенгерманскі кулгалхой политико лерхIар. Реваншистски уйла кIоаргагIа чуйоссаяр духьа кIирдаь дувцар «Малхбоаленгахьара кхерам боагIа яхаш. Цхьабакъда, духхьал боннски пропаганда из пункт яр цу тайпара кхерам бац яьхача де Голла хIама техар а.

ВАШИНГТОНА МАНЕВРАШ

25 феврале город Панаме хьайийлар американски паччахьалкхен организаце (ОАГ) членаш долча мехкий, цу организаце устава юкъе хувцамаш дахьарах йолча рекомендацей проекташ оттае езаш йола совещани. Цул тIехьагIа укх шера июль бетта Буэнос-Айресе хьаелла лаьрхIача ОАГ кхыча мехкашцарча гIулакхий министрий совещане ювца а чIоагIъе а езаш я рекомендацеш.

Цхьабакъда, кепа йоазоно яхачох, из дош къоастаделга хIанз укх сахьата организаце членашта юкъе барт вIашагI ца кхеташ хиларах сеца латташ да. Арахьарча гIулакхашта уж алхха процедурни дешаех дола къовсамаш да. Гуччахьа дукхагIа баранца рекомендацеш къоабалъяра тIехьа я США (тIаккха 11 голос хилча тоъам ба). Мексико, Чиле, Уругвая дIадийхар бокъонца дукхагIа барнца (кхаь даькъах ши дакъа, вешта аьлча 14 голос) рекомендацеш чIоагIъелга.

Цу бокъонца процедурни болча къовсама юкъе, хIьта а, США йоккха политически маневр я. Вашингтона хет Латински Америка мехкашка хьахьайна моллагIа а революционни боламаш тоIаде лаьрхIа йола жандармски корпус къайлаяхьа дагахьа американски военщино вIашагIтоха лаьрхIа гIордаьнна американски пачча-хьалкхений юкъара низаш» вIашагIтохара идея цу тайпара ОАГ-ена юкъехьош аттагIа да аьнна.

ОАГ-а устава цхьайолча положенеша, белгтала аьлча кхыча пачахьалкхений гIулакхашта юкъе ца гIортара хьакъехьарчар, новкъарле ю Вашингтоно лаьрхIар кхоачашдара. ВIашагIкхийттача Штатий безам ба уставага юха хьожача хана уж пункташ мел а яь, цу тайппара шоаш лерхIар кхоачашде.

США маневрах сакхийра Латински Америка мехкашка. Масала, Уругвая кхыча мехкашцарча гIулакхий министра Сагилос геттара харцахьа лаьрхIар США империализмо ОАР новкъосталца хьаде гIерташ дола «кхерамен шинна а оагIонна унзарен долагера» хьаде Вашингтон гIерташ хилар. «Плата» яхача официальни газета корреспондентага ше яьча заявлене тIа Сагилос аьлар, шийнмехко цу тайпара низаш вIашагIтохара план хьал а лоацаргьяц, хIьта Паиаме совещане болхача Уругвая делегаташка цу хьакъехьа лаьрххIа инструкцеш а еннай.

Къилбаседа американски гIулакхашта духьала да кхы а цхьадола латиноамерикански мехкаш. ХIьта а, шоай планаши политикеи цхьаннахьа хьал ца лоацдашехьа а, ше яхар де гIерт вашингтонски дипломати, низ тIакххьарей «кулгаш хьувзадарей» тактика а лелаеш. Духхьал из лаьрхIа укх тIеххьарча хана Латински Америка мехкашка антикоммунистически антисоветски кампани йолаьй ВIашагIкхийттача Штаташа, аьрдагIеи духьала гIерташи бола ОАГ членаш цу тайппара кхерабе а полицейски американски пачхьалкхений юкъарча низашта» кIал лостабе а дагахьа. Латински Америка а дерригача дунен тIара а халкъаш тIа-тIа дукхагIа эгIазъухаш а раьза доацаш а да цу тайпарча политикана.

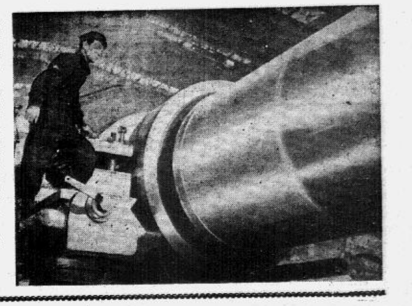
К. БЕЛЯЕВ.
(ТАСС).

Вьетнама Демократически Республика халкъ кийча да сий доацча баьнна агрессораш юхатоха. Промышленни предприятешкеи юртбоахама кооперативашкеи вIашагIъехкай самооборона отрядаш.

Сурта тIа: Хайфона портови болхлой самооборона отряда тIемахой.

В. Будана сурт.

ЛЕНИНГРАД. КПСС XXII съезда цIерах йола металлически завод йолаеннай африкански континенете эгтара йоккхагIа йолча Асуански электростанцена йола гидравлически турбина кертера образец кийчъе. Нила тIара энергетически вампал хIаране 175 эзар киловатт низ болча шийтта турбинаца кийчъергйолаш а Гранд-Кули яхача США эгтара йоккхагIча гидравлически станцел тIехьяргйолаш а я. Асуански турбинаша шоай боарамашка диллача Красноярски ГЭС-а агрегател тIехьагIа дунен тIа шоллагIа моттиг дIалоацаргья. Диаметр 6,3 метр хулаш йола балха чарх хьаергйолаш я мукх ца дуача болатах.

Сурта тIа: Асуански электростанцена йолча гидротурбинана обработка еш воалл слесарь В. Носов.

П. Федотова сурт.
ТАСС фотохроника.

ДикагIбараш — кхалнаьха советашка

Наьсарен районе кхалнаьха советаш хержай. Отчетно-хоржама собранеш дика чакхъяьлар Аьлтий-Юрта, Пхьилекъонгий - Юрта, Яндре, Буро-КIала, Наьсаре.

Кхалнаьха советий кердача состава юкъе районе дикагIа бола кхалнах хержаб. Уж ба Социалистически Къахьегама Турпал Барахоева Лемка, Наьсарен района юкъерча школа хьехархо Аушева Хадижат, берий библиотека болхло Долакова Зина, иштта кхыбараш. Хоржамий собранешка дIадахача шера баьча балха отчеташ йир кхалнаьха советий председатела.

ДIадахача шера дика болх баьб Хамхоева Раяси Мальсагова Лизаси кулгалдеча Яндрерчеи Аьлтий-Юртарчеи кхалнаьха советаша. Цар кулгалдеча кхалнаьха совета членаш производстве хилар, бахача наьха цIагIа чуухар наха эшача метте гIулакхаца новкъостал даьд, царна эшарашка хьежаб.

ДIадахача шера Яндре хилар из. Даутаева Люба дас школе ца йохийташ цIагIа соцайир. Дукха ха ялале из дIахеза кхалнаьха совета председатель Хамхоева Раян доярка кхалнаьха совета член Котикова Лидан ДаутаевгIара коа а баха Любай даьца къамаьл дир. Ше харц лувлга кхийттача дас шоллагIча дийнахьа юха школе яхийтар йиIиг. Дукха моттигаш нийсъеннай кхалнаьха вакалаша юрта бахача наьха дезалашта юкъера халахетараш а цатоамаш а дIадаьха.

Бакъдар аьлча, дукха я Наьсарен районе доагIача тайпара шоай декхараш кхоачаш ца даь кхалнаьха советаш.

Хоржама собране ала хIама доацаш бисар Пхьилекъонгий-Юртарча кхалнаьха совета председатель Горчханова Рая, Наьсар-Кертерча кхалнаьха совета председатель Хаминиева Марем. Геттара эсала лелабаьб цар шоай болх.

ХIанзул тIехьагIа кхалнаьха советий балха дикагIа кулгалде деза юххьанцарча партийни организацеша, советаша беча балха цахаддаш тIахьожам а лоаттабеш боагIача тайпара болх байта беза цар кхалнаьха Советашка.

У. АБАДИЕВ.

КУЛЬТПРОСВЕТБОЛХЛОЙ ДИ

Дукха ха йоацаш Первомайски станице культпросветболхлочун ди деаде гулбенна дукха нах бар. Бокъонца дола цIей хиннадар цох Грозненски района культпросветучрежденей болхлошта. Дукха ха йоацаш хиннача района художественни самодеятельноста коллективай балхашка хьажара итог яьяр хьалхе а цу хьажара вIашагIъеллача оргкомитето.

Культпросветболхлочун ди деадеча къамаьлаш дир Грозненски районни культура отдела заведующе нов. А. Д. Киосоваси хьажара йолча оргкомитета председатела нов. В. Т. Виноградовеи.

Шоай клубай, библиотекай балхах лаьца, дикагIа йола опыт дIаюха ювцаш къамаьлаш дир дуккхачар. Укхаза гучадаьлар культурно-массови мероприятеш чакхъяхара, болх боагIача тайпара дIабахьара мел лоархIам болаш я клубеи библиотекеи советаш, юрта интеллигенци, комсомол. ХIаране безам бар вахаро ше оттадаьча дешаех, КПСС XXIII-ча съезда, Советски Iаьдал этта 50 шу дузача денна накъа болхаш шоаш де лерхIачох дувца.

Дика болх барах, юртбоахама къахьегамхошта доагIаш дола гIулакхдарах «ДикагIа дола культура ЦIа» яха вымпелаш елар Старо-Атагински культура ЦIен (директор нов. А. Кадыров), № 4 йолча Горячеисточненски племсовхоза клуба (заведующи нов. М. Асуханов), Первомайски юртарча клуба (заведующи нов. К. Вартанов) коллективашта. Белгабаьккхар библиотекаша баь болх а. Царех я Первомайскии (заведующи нов. Сычева) Горячеисточненскии (заведующи нов. Арсалханова) юрташкара библиотекаш. «ТIехдика болх беча библиотека» яха вымпел елар цу шинна библиотекана.

Юххера района художественни самодеятельноста коллективаша концерт оттадир гулбенначарна.

Х. БЕРСАНОВ,
культура министерства методически кабинета заведующи.

БОЛХ БЕЗАШ ХИЛЧА...

Традиционни а хинна дIаэттад тха Наурски района юрташка хан-ханнахьа тематически сайренаш елга. Дика вIаштIехьъяьхе хул уж.

Иштта хилар дукха ха йоацаш Калиновски станицерча клубе «Iилмеи дьи» яха кийчъяь хинна сайре а. Хьалхе а кийчдаь хьалтехадаь плакаташ, кийчъяьяр книжкай выставка, гойтара агитаци.

Массанена дега чу южаш, яр «Терский» жа леладеча совхоза клубе хинна сайре а. Из яр советски эскаре гIулакх де болха кагийнах накъа боахаш. Цига бар цар дай - ноаной, гаргара нах, бовзараш, новкъостий, тIема ветеранаш, кхыбараш.

Ювцанза Iелац со «Победа» яхача совхоза клубе дукха ха йоацаш хинна сайренаш а. Уж яр я темаш йолаш: «Къахьегам», «Къоначa комсаш лелаечоа», «КПСС ЦК мартовски Пленума решенеш вахара юкъе кхухьаш»; иштта кхы а. Цу сайренашка кийчо еш дукха къахьийгар библиотекаи клубеи болхлоша.

ХIанз республика ерригa культпросветучреждeнеш художественни самодеятельноста хургдолча хьажарга кийчлуш я тха района клубаш.

В. МОРОЗОВА,
Наурски районни отдела инспектор.

Спортивни хоамаш

КIАЛТОХАРГАХ ЛАТАР

Дукха нах хул укх деношка «Трудовые резервы» яхача ДСО спортивни зале. «Урожай» яхача ДСО центральни совета хьалхара моттиг яккхара ший лоIамерча кIалтохаргах латаш командашта юкъе яхь дIайолаеннай. Яхье дакъа лоацаш 224 спортсмен ва. Царна юкъе ба СССР-а спорта мастераш, мастералла кандидаташ, цхьоалагIа разряд яраш. Уж баьхкаб Ростовски, Пермски, Горьковски, Волгоградски, Омски областашкара, Ставропольски, Краснодарски, Алтайски краяшкара, Якутски, Мордовски, Марийски, Удмурдски АССР-ра, кхычахьара.

Вай команда берригa членаш юкъе а болаш я. Соахка укх тайпара хиннача яхьа чемпион, СССР-а спорта мастер Ульбиев Эльмарзеи СССР-а спорта мастер ерригсоюзни категореи хIьта укх яхьа а судахо грозненец К. Мусаеви ба яхье дакъа лоацаш.

Н. ОЛЕГОВ.

ВОЛЕЙБОЛ

Укх деношка «Спартак» общества спортивни зале волейболах ловзаш республика дешара заведенешта юкъе хьалхара моттиг яккхара хинна яхь чакхъяьлар. Яхье дакъа лоацаш ерригa итт команда яр.

ТIагIертта къовсам лоаттабаьчул тIехьагIа хьалхаьяьлар Гудермесски педагогически училища команда. Даим тренировкаш еш дика къахьегарца баькха толам ба из. ШоллагIа моттиг яьккхар соахка республика чемпион хиннача музыкальни училища. Кхалнаьха командашта юкъе медицински училища дешархой ба хьалхарча моттиге, шоллагIча — Грозненски педагогически училища команда. Котбаьнначарна сийлен вымпелаши I-ча степена дипломаши делар.

Ала дезаш да яхье дакъа лоацаш хинна спортсменаш хIанз «А» классе чубоагIача мастерашта ногаметта дIаотта кийчлуш хилар. КIезига къа дац уж кийчбеш РСФСР-а заслуженни тренера М. Медведева хьегар. ХIьта из зехьа доврг ца хиларах теша мегаргва.

О. НИКОЛАЕВ.

Редактор **М. К. ЛЬЯНОВ.**

ЛадувгIа

1 март, 1966 шу.

РАДИО: 6.30 — Нохч-ГIалгIайчен лаьтталеладархо (эрсий меттала). 6.45 — РВ-23-и УКВ цхьоалагIча програмеи гIолла эшараш. 6.45 — Горсете гIолла хоамаши эшараши. 7.10 — «Грозненский рабочий» «Комсомольское племя» газетий обзор. 7.20 — Передачай программа. 8.10 — «Сердало» газета оагIонаш тIара. 8.20 — Концерт. 8.45 — «Къона тIехье» (гIалгIай меттала). 9.00 — «Поэзия» яха радиоальманах. 9.48 — ЧIондарган оркестран лаьрхIа Глазунова концерт. 10.10 — «Механик Салерно» яха берашта йола радиопостановка 11.00 — Чехови Чайковскийи яха музыкальни очерк. 19.00 — «Иллеш оал Пищаев Геннаде» яха концерт. 20.08 — Хилаза диса зоахалол» яха Галаева инсценировка (гIалгIай меттала). 20.40— Банк-Бан Эркель Франца опера.

Хьажа

ТЕЛЕВИДЕНИ: 12.00 — Маршада вахар хьо! яха бакъдолчоа тIера хьаийца фильм. 12.25 — Киножурнал. 12.35 — «Таймыра седкъий» яха бакъдолчоа тIера хьаийца фильм. 12.55 — Анна Каренина яха литературни композици. 18.25 — Телевизионни кердадараш (нохчий меттала). 18.40 — Юрти нахи (нохчий меттала). 19.40 — Бакъдолчоа тIера хьаийца фильм. 20.00 — Бийса сатийна хийла шун. бераш! 20.10 — Телевизионни кердадараш. 20.20 — Чайковске ялхалгIа симфони. 21.05 — Джалиля яха телевизионни опера.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, Цlеча фронтовикий улица, 15. Телефонаш: редактора — 2-41-23; редактора зам. — 2-07-01; бехктокхама секретара—2-45-48; партийни вахарен, промышленнин, юртбоахамен, культуран, письмойи отделий— 2-25-72; корректорске — 2-09-20.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Красных фронтовиков 15. Телефоны: редактора — 2-41-23; зам. редактора — 2-07-01; ответственного секретаря — 2-45-48; отделов партийной жизни, промышленного, сельскохозяйственного, культуры и писем — 2-25-72; корректорской — 2-09-20.

«Грозненский рабочий» издательства типографи, Революце проспект 7/84.

Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции 7/84.

СФ04110. Заказ № 1031.

ГОРОД ХОЗАГIА ХИЛИЙТАР ДУХЬА

Укх тIеххьарча шерашка чIоагIа терко ю Грозниера фени хинеи бассейнаш цIенъяра деша.

КПСС обкомои республика Министрий Советои къоастадаьд из эшаш дола гIулакх юхаувза бахьанаш дIадахара чакхдаха деза гIулакхаш.

ХIьта а города фени хинеи бассейнаш цIенъяра гIулакх дукха кхоачамбоацараш деахкаш да хIанз а. Города нах бахаш йола зона дукхагIа мух хьекхачеи Шолж доачеи оагIонашка диллача исторически харцахьа нийсъеннай. Города хила езача моттиге промышленности промышленность хила езача городи нийсъеннай. Цудухьа да тахан вайна хулаш дола деррига цатоамаш а.

Цхьабакъда, из долла хIама иштта дале а хийн фои бIехделга геттара кIезиге йиш йолаш да. Цу хьакъехьа доккха новкъостал хургда обкомо, Министрий Совето, горсовето тIалехка, могалаь деррига гIулакхаш кхоачашдарах. Цу хьакъехьа цхьадола хIамаш даьд. Цхьайола мехкдаьтта чакхдоаха установкаш коачача доагора метта газ йоагае яьннай. Цкъа пайда ийцача хих юха а пайда ийбе баьннаб химкомбинате, нефтемаслозаводе, и. кх. дI. Предприятешка чакхдувлаш Iоуха хий сеца а леш хьоIаху Iамаш даьд. Ховш ма дий нах баха а общественни а цIенош дукххача шерашка кагийча котельнешка мазути кIаьи боагабеш дIоахдеш хинна хилар. Цар а дикка бIехлора города тIера фо. Укх тIеххьарча хана дIаьяьккхай цу тайпара йола 350 котельни. Уж дIахо а дIаяха лаьрхIа я.

Боккха болх баьб городе гаьнаш йогIара. ТIеххьарча 5 шера цхьа миллион совгIа га егIай.

ХIьта а мехкдаьттеи мехкдаьтта продукташи ийна хий хIанз а дукха ух Шолжа чу. «Грознефтехимзаводы» яхача объединене а «Грознефта» а кулгалхошкара шиш боллаш хьадеханза даргдац дерригa белгалдаь гIулакхаш дизза кхоачашделга. Дикка юккха новкъостал дергла Заводской района боахама-фекальни канализаци йилларо, из йилла ярга 1970 шера.

Хила йиш йолча боарамал тIех я города тIерча фегара серности а кхыйола а газаш. Город уллача моттиге чIоагIача маркаех йола битум кийчъелга, даьтташ серни кислотаца цIенделга лехкаро дикка цIенагIа хулийтаргла городера фо. Городал арахьанза ярган резервуарни паркаш, мехкдаьтта продукташ чуетта эсталаш, машиннаькъа промывочно-пропарочни станци. ТIайоагIача хана перспективах городе болх байта йиш йоацаш я «Красный молот» яхача завода чон лоаладу цех. Из а города юкъера аракккханза яргьяц.

Фени хинеи бассейнаш цIенъяра гIулакха дукха новкъостал дергла городера гIиосаш дара хьакъехьарча балхаша — город тоаеш кийчъяро а гаьнаш, бешамаш йогIаро а.

Города юкъмоттигерча улицашка автотранспорт лелаш хилар пкъаза сов тIехбаьннача боараме хул. Цунга хьежжа алсамдоал цига газаш Iовлга. Хьалхашка отташ да автомобилаш цу улицашка кIезигагIа лелийтара дош. Из кхоачашхургда города юкъмоттига гонахьара зIамига автомобильни гом чехкагIа баь баккхарца. Грозне генеральни планах хьалхарча авгIанна бе лаьохIа ба из гом.

Фегара зенне йола хIамаш зе дергдоацча яхара йола лоархIаме средство я хий. Городе а санна, иштта промышленни майдашка а вIаштIехьа мел доалача хи Iамаши бассейнаши хилийта еза. Уж дукха хила еза — йоккхийраш а кагийраш а. Цул совгIа, уж дика я декоративни хьакъехьа а керда фо хилийтара а. Города юкъмоттиге а хилча бакъахьа да Iамаш. Уж долча салаIара зона а хургья. Микрорайонашка, бешамашка, скверашка дукхагIа хилийта еза хи пурх бу бассейнаш, фонтанаш, кхыйола хий уха хIамаш.

ХIанз городе хьаллеш латт дукха этапаш йола, централизованни дIоахду цIенош. Реконструкци еча юкъагIа хIанзара тишденна кагий цIенош дагIача моттигашка хьалдергда доккхий общественни а наха чуIе а цIенош. Долче, тIа-тIа кIезигагIа хургья кIори дахчеи доагаду бахача наьха пишкаш.

Плана боараме чакхдаха деза городе гаьнаш, бешамаш ювгIилга. Городе биллаб хенаш, кIотарташ, гаьнаш, кхыяраш кхею хьуна боахам. Баьццара зонаш хилийтанза яргьяц города гонахьа а города юкъе а. Города гобаьккха хьу йогIар лоархIамегIа дола декхар да. Керттерча даькъе дувгIа деза фегара зенне йола цунах дIаийна газаш а кхыяраш а дIалувцаргйолча тайпаех дола хенаш а кIотарташ а. Царех я, масала, михаш, къоахкаш, кхыяраш. Цхьайолча баьцовгIаша фегара зенне йола газаш лакхача хенаша лувцачул чIоагIагIа чулувцаш хилар теркал а даь, лакхача хенашта юкъе гIолла газонаш яр пайдана да. Генпланах городе дукха улицаш хургья транспорт па лелаш а цIеноштa транспорт тIаухаргйоацаш а. Цу улицашка баьцовгIаш дIае аьттув а ба, дIае а еза.

Керда баьццара зонаш йогIарал совгIа, йолаш яраш лораелга вIаштIехьдаккханза даргдац. Зенне йола газаш а кхыяраш а хулийташ йола керда предприятеш хьалъйита йиш яц царна юкъе.

Городерча общественни баьццарал йолча моттигех ерригa а 25 гектар мара хилац. Из кIезига я вайяр санна йолча города. Уж моттигаш гаьнна дукхагIа хулийтилга дIадех вай хьашташа. Шеръе езаш я Кирова цIерах йола парк а.

Городе цIено хилийтара бокъонаш даккха хIама доацаш кхоачашъеш хила еза. Цхьабакъда, уж хIанз лерттIа кхоачашъеш яц. Шолжа йисте гIолла, къаьстта а Кирова цIерахча парка районе шоай къаьст-къаьстача цIеношка бахаш болча наха аракхийса Iалaьмате дукха нувхаш ядаш хул. Таххаиалца дIадаланза да из телха гIулакх, из дIадаккха хала доацашехь а. Цига нувхаш чутувса яьшкаш а оттаяь, царна тIаха наькъаш хилийта мара дезац, тIаккха нувхаш хила кхувса цхьанне а безам хургбац.

Таххаиалца Iалашдеш дац городаи промышленни районаи юкъе хила еза санитарни юкъ йолийтар. Цу тайпара йола баьццара юкъ дIахо йодача хана хулийтилга белгалданза даргдац.

ЧIоагIа шийна безам тIаозаш я городерча фе бассейна хьал хувцадалийтара идея — Тирка оагIонгахьарча дукъал тIехьашкара керда фо тIаухилга Iалашдар. Из де йиш я лаьрхIа йола вентиляционни коридор яккхар духьа дукъ эккхийтара наькъаца. ГIулакх миштад аьлча, чукхийттача моттиге уллача городагахьа хьекха мух лакхача лоамаи довкъаша сеца а беш, городера керда фо кIезига хулийташ да хIанз.

Цу деша хетаяь яр горисполкомо гулъяь лаьрххIа йола специалистий совещани. ХIанзарчоа лерхIаш долчунга диллача, из вариант чакхйоаккхалургйолаш яц, цунна дукха а бахьанаш хиларах, цу бахьанех да проект дукха мах гIоргболаш хилар а. Цхьабакъда, дIахо а цу лостамехьара тохкамаш деш хиланза даргдац.

Хий... Цхьан хана цIена хий дар Шолж. ХIанз из промышленни районера деиз доладенна дикка гаьна даллалца пайдана доацача даьннад. ХIанззехьа а хьадеха деза цу чу алхха цIена е условно цIена хий мара ца ухийтилга. Хи хьарсам, цкъаза 1,5 метр кIоаргалга кхоачаш, селла чIоагIа мехкдаьтта продукташа бIехдаь да. Цунца дувзаденна бакъахьа хургдар духхьала Грозный цIенъяра гIулакхаш мара леладергдоаца лаьрххIа йола гIишлош ю организаци вIашагIйоллаpе. Специалисташта хетачунга диллача, цунна дукхача шерашка бе болх хургбар.

ХIанз долаш дола хьал кастта эргадоаккхилгеи Грознех Къилбаседа Кавказерча цIенача городех йола цаI хулийтилгеи воай вIаштIехьдаргхиларга дог доахаш да вай.

Ш. ЕВЛОЕВ,
архитектор.